

PORTO MARGHERA: POSLEDNÉ OHNE

**robotnícka autonómia
v regióne Veneto (Taliansko)**

**Porto Marghera: gli ultimi fuochi – Manuela Pellarin – 2004 – 52 min.
slovenské titulky – 2007**

Obsah

Porto Marghera – Posledné ohne	3
Na DVD nájdete...	4
Prezentácia Robotníckeho archívu Augusta Finziho	6
Dejiny priemyselnej zóny Porto Marghera	8
Krátka chronológia	12
Triedne boje v Taliansku v rokoch 1968-1973	14
Odbory verzus autonómia pracujúcich	17
Operaizmus	19
Z dejín <i>Potere Operaio</i>	22
„Dejiny Robotníckeho výboru Porto Marghera“ - <i>prejav Itala Sbrogiò, jún 2006</i>	26
„Robotníci by mali vziať veci do vlastných rúk“ - <i>interview s Giannim Sbrogiò, október 2006</i>	39

Prílohy

Súdne procesy s firmami Montedison a Enichem	43
Dioxínový oblak nad Sevesom	45
Katastrofa v Bhopále	46
Nová smernica EÚ o chemickom priemysle	46
Boj za to stojí. (<i>Padova, marec 2006</i>)	47
Odmietanie práce. - <i>Robotnícky výbor Porto Marghera 1970</i>	50
Osoby, ktoré sa objavili vo filme	55
Vysvetlivky	61

Porto Marghera – Posledné ohne

Názov tohto dokumentu má viacero významov: talianske slovo „fuoco“ znamená oheň, ale aj prestrelku. V tomto prípade sa však vzťahuje i na plamene petrochemického závodu, vďaka ktorým celú priemyselnú zónu vidno už z diaľky niekoľkých kilometrov. Jej budúcnosť je neistá. No škody, ktoré zanechala na životnom prostredí, sa nedajú prehliadať. A stovky ľudí, ktorí zomreli na následky rakoviny, už nikdy nevstanú z mŕtvych. Najviac znečisťujúce priemyselné odvetvia sa už síce presunuli do východnej Ázie, no Taliansko stále zostáva jedným z najväčších výrobcov PVC.

Vo filme je oheň, nad ktorým sa v priemyselnej pustatine zohrievajú imigranti, symbolom novej triednej kompozície, ktorá Taliansko zmenila z krajiny emigrantov na krajinu imigrantov.

No fráza „posledné ohne“ tiež pripomína horúce vlny triedneho boja, ktoré sa touto zónou prehnali v päťdesiatych, šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch; boje, ktoré poznačili túto oblasť a zanechali na nej trvalé stopy.

Niekedy v dejinách dochádza k drastickým skokom: v roku 1968 boli neskúsení roľníci z vidieka katapultovaní do ohniska svetovej revolúcie. Žiadna iná robotnícka trieda predtým neoznačila továreň ako spúšťač smrteľnej choroby a ničiteľku života tak jednoznačne, ako roľníci práve v tomto boji. Odbory vylúčili organizátorov bojov. Tí si našli vlastné organizačné formy. Členovia *Assemblea Autonoma di Porto Marghera (Autonómneho zhromaždenia v Porto Marghera)* na začiatku 70. rokov nielen koordinovali boje v továrňach v priemyselnej zóne, ale tiež skvotovali domy, zakladali výbory v susedstvách, organizovali znižovanie cien v supermarketoch a spolu s ďalšími tisíckami pracujúcich pálili svoje účty za elektrinu. Odbory a vláda sa mohli len prizerať a reagovať. □

Na DVD nájdete...

Film **Porto Marghera – gli ultimi fuochi**, ktorý nakrútila Manuela Pellarini v roku 2004, vznikol s finančnou podporou Benátskej provincie a ďalších. Prvýkrát ho premietali v Benátkach, a mal sa vysielat aj na kanáli Arte TV, no zrazu o ňom nikto nechcel ani počuť. My sme ho videli v januári 2005 na súkromnom premietaní. Boli sme ním nadšení, pretože tu vlastnými slovami hovoria protagonisti bojov v 50. až 70. rokoch - sami pracujúci..

Produkčná spoločnosť ControCampo sa potešila záujmu o film a poskytla nám práva. Keďže sme si však nemohli dovoliť zakúpiť práva na použitie pôvodnej hudby (Johnny Cash...), soundtrack k filmu sme úplne prerobili. Zachovali sme len dve skladby od Gualtieria Bertelliho, ktorý v tých časoch boje sprevádzal svojou gitarou. Vytvorili sme titulky v nemčine, angličtine, španielčine, poľštine, slovenčine, srbochorváčtine, ruštine a turečtine. Francúzske titulky existovali už predtým.

Ako bonus na DVD nájdete **Potrét Augusta Finziho**, v ktorom Augusto Finzi podáva osobné zhrnutie svojich politických aktivít. Manuela Pellarini tento zosrieh vytvorila z už jestvujúcich materiálov a predstavila ho na prezentácii Robotníckeho archívu Augusta Finziho. Sú k nemu nemecké a anglické titulky.

Prekérna práca, subdodávatelia a otrava jedovatými látkami

Starí robotníci vo filme hovoria o situácii v 50. a 60. rokoch, priemyselnej zóne v období boomu, o tom, ako proti nej bojovali. Témy, ktoré spomínajú, sú aj dnes veľmi závažné:

- Prekérna práca so štvortýždňovými pracovnými zmluvami bola v lode-nici pravidlom.
- Podobne ako dnes, aj vtedy boli subdodávatelia bežnou praxou a za-mestnávali pracujúcich, ktorí prichádzali zďaleka, za nízke mzdy a v zlých podmienkach. Pracujúci z Porto Marghera viedli obrovský a veľmi bojovný štrajk proti subdodávateľom, od ktorých požadovali priamy zamest-nanecký vzťah a rovnaké zaobchádzanie so všetkými pracujúcimi.
- Manipulácia s vysoko toxickými látkami nie je záležitosťou minulosti: práve teraz (jeseň 2006) bojuje chemický priemysel a príslušné odbory proti zavedeniu novej smernice EÚ o chemickom priemysle, ktorá zakazuje používanie toxických látok v prípade, že sa dajú nahradiť neškodnými látkami.

Film kladie do kontrastu rôzne úrovne:

- dejiny bojov pracujúcich v 50. a 60. rokoch v priemyselnej oblasti;
- škody na životnom prostredí a choroby z povolania v priemysle;
- diskusie mladých robotníkov o uzatvorení ich oddelenia v roku 2003;
- nová kompozícia pracujúcich spôsobená migráciou.

Skryté dejiny

Traja z pracujúcich, ktorí hovoria vo filme, boli aktivistami radikálnej organizácie *Potere Operaio (Robotnícka moc)*, ktorej cieľom bolo autonómne organizovanie pracujúcej triedy, a ktorá budovala vlastné štruktúry mimo odborov. Na nasledujúcich stranách bookletu nájdete ďalší materiál k tejto téme.

Na konci znova publikujeme jeden starý text od *Robotníckeho výboru Porto Marghera (Comitato Operaio di Porto Marghera)* z roku 1970. Vyžaduje si trochu trpezlivosti, treba si zvyknúť na jazyk, akým je napísaný. Tým skôr, že ide o preklad starého nemeckého prekladu, ktorý kopíroval pompézny jazyk talianskeho opeaismu.

V nasledujúcich textoch sa slovo „pracujúci“ či „robotník“ (angl. „worker“) používa iba v mužskom rode [hoci v slovenčine, na rozdiel od angličtiny, existuje aj v ženskom rode - pozn. prekl.], keďže v Porto Marghera dokonca aj administratívni pracovníci boli muži. Jediné ženy pracovali v závodnej jedálni. V 60. a 70. rokoch bol v oblasti Veneto status manželky ako ženy v domácnosti ešte stále veľmi bežný. Feministický prúd, ktorý sa vyvinul z *Potere Operaio* v oblasti Veneto a neskôr sa postavil proti nej, podnietil kampaň „Mzdy za domácu prácu“, ktorej požiadavkou bola politická mzda za prácu na reprodukciu.

Všetky pojmy alebo názvy tlačené *kurzívou* nájdete na konci brožúrky v zozname osôb alebo vo vysvetlivkách (nie však v abecednom poradí, ale podľa tém). □

Prezentácia Robotníckeho archívu Augusta Finziho

Marghera, 9. jún 2006

Podnes sú dejiny bojov pracujúcich v 60. a 70. rokoch v Porto Marghera iba veľmi slabo zdokumentované. Vlna násilných represíí po 7. apríli 1979 mnohých súdruhov z Robotníckeho výboru uvrhla do väzenia, a tiež prinútila tých, ktorí sa v bojoch angažovali, aby zozbierali všetky materiály, ktoré mali doma, a spálili ich či ukryli – a zabudli na ne.

Augusto Finzi, významný organizátor v Petrochimico, krátko pred tým, ako zomrel na rakovinu v roku 2004, venoval celú svoju zbierku materiálov mestskej rade Benátok ako základ pre robotnícky archív. V priebehu posledných dvoch rokov sa niekoľko súdruhov stretlo a archív spoločne založili. Priniesli aj vlastné materiály a zrekonštruovali niektoré z diskusií tohto obdobia.

Deviateho júna 2006 bol oficiálne otvorený archív v verejnej knižnici v Marghere. Dostupné sú niektoré z pôvodných novín a letákov, o ktorých sme dovtedy mohli len počuť. Mnohé z nich boli kopirované na cyklostyle; tento spôsob kopírovania bol v tých časoch bežný.

Na otvorení najprv reční zástupca starostu, potom ľavicový sociológ, ktorý napísal knihu o škodlivosti Petrochimico, potom archivárka platená mestom, mladá žena, ktorá ešte nebola na svete, keď sa to všetko dialo:

okupácia železničnej stanice, červené zástavy na stromoch, horiace barikády na hrádzi pred Benátkami.

Stovky ľudí sedia alebo stoja okolo knižnice. Jeden zo starých robotníkov, ktorý poskytol interview v dokumente Porto Marghera - gli ultimi fuochi, *Italo Sbrogìò*, začína rečníť. Z papiera číta dlhý prejav* a spomína mnoho mien. Sedieť vo verejnej knižnici pri spomienke na *Augusta Finziho*, ktorý musel po „anti-teroristických“ zásahoch v roku 1979 stráviť niekoľko rokov vo väzení, je preňho zadosťučinením. Rovnako, ako pripomínať mená aktivistov, ktorí tento archív založili po tom, čo ich miestna tlač koncom 70. rokov tak zlomyseľne ohovárala. A stále musí bojovať o to, aby tieto mená nezanikli popri profesionálnych podporovateľoch, ktorí výstavu používajú ako okrasu a chcú si ju pripísať k dobru.

V miestnosti sú súdruhovia, priaznivci a priatelia: právnik, ktorý robotníkov obhajoval, keď boli na maródke - musí mať už dobrých 90 rokov - a režisérka, ktorá prezentuje nanovo zostrihaný rozhovor s *Augustom Finzim*. Mnohí zo súdruhov z toho obdobia si museli v neúrodných 80. rokoch hľadať zdroj príjmu, aby vôbec prežili: stali sa agentmi cestovných kancelárií, starali sa o kempingy či pracovali ako zástupcovia toho či onoho produktu, alebo opustili krajinu... Niektorým sa naozaj podarilo vybudovať kariéru, zatiaľ čo ostatní celé roky bojovali s chudobou a predávali domáci ekologický džem.

V miestnosti je len málo robotníkov. Robotnícka autonómia nebola cirkvou, do ktorej sa vstupuje na celý život. Explózia hnevu pracujúcich v roku 1968 bola spontánna a chvíľková, tvrdí *Finzi* v rozhovore. Celoživotný politický aktivizmus už nebol cieľom, tak ako ním nebola celoživotná práca v továrni. □

[Skrátený preklad tohto prejavu nájdete na strane 26]*

Dejiny priemyselnej zóny Porto Marghera

Marghera (oficiálne Venezia Porto Marghera) leží na pevninskej časti benátskej lagúny. Názov pochádza benátskeho nárečia a znamená v preklade „kde bolo more“ (Mar gh'era); ide vlastne o vysušenú prílívovú oblasť.

Od 14. storočia sa všetci vládcovia postupne na pevnine snažili zrealizovať rozsiahle odvodňovacie a regulačné projekty, ktorá tvorila zázemie najväčšej námornej mocnosti Jadranu.

Dvadsaťte roky: prvá priemyselná zóna

S industrializáciou regiónu Veneto sa začalo veľmi opatrne v polovici 19. storočia. Liberálna vládnuca trieda bola pevne zviazaná s poľnohospodárstvom a nedôverčivá k novým priemyselným odvetviam. Po roku 1848 prišli obavy z veľkej koncentrácie proletárov.

Hoci sa priemysel v regióne Veneto po vzniku talianskeho štátu v roku 1866 značne rozrástol, práve v dôsledku tohto strachu to región

politicky ani sociálne veľmi neovplyvnilo. Továrne sa zväčša nachádzali pozdĺž železničnej trate, teda na periférii miest. Jediná veľká textilná továreň bola Lanerossi v Schiu, na úpätí Álp. Bola to prvá továreň v Taliansku. Zamestnávala osem tisíc ľudí a mala polo-feudálny charakter. Okrem toho vznikol železničný most do Benátok a nový obchodný prístav, no na rozdiel od iných miest v stredozemnej oblasti tu až do začiatku 20. rokov nebola žiadna moderná priemyselná zóna.

Počas prvej svetovej vojny sa benátski priemyselníci rozhodli vybudovať priemyselnú zónu v Marghere. A tak vyvlastnili štvrt, ktorá sa predtým nachádzala na území obce Mestre (často Benátok sa stala v roku 1926) a stala sa vlastníctvom Società Porto Industriale di Venezia. To malo slúžiť trom cieľom: vybudovaniu priemyselného prístavu, vytvoreniu priemyselnej zóny a vzniku nového sídliska na pevnine, aby sa odľahčila oblasť lagúny.

Porážka venkovského proletariátu v regióne Veneto skrze vytvorenie italského štátu v roku 1866 vyústila v emigračnú vlnu. Venkovský proletariát, povzbudzovaný miestnym duchovenstvom, migroval do Južnej a Severnej Ameriky a pozdĺž do Austrálie. Místni moc jen chcela mať migranty daleko, aby se nevracali a nepriťahovali s sebou cizí, neznámé ideje. Emigrace měla být konečnou, definitivní. To se začalo měnit po roce 1936, kdy byli zahraniční dělníci rekrutováni nacistickým Německem: v roce 1935 bylo v samotné provincii Padova z celkového počtu 400 tisíc obyvatel 30 tisíc nezaměstnaných. V letech 1949–1950 poslal ministr práce a místní úřady naposledy množství lidí za oceán – z Friuli u hranic s Veneto. 30 tisíc Italů byli vypovězeno z Jugoslávie, aby odešlo do Austrálie.

Lodiarsky priemysel bol v 20. a 30. rokoch kľúčovým priemyselným odvetvím. Počas vojny v 40. rokoch už zamestnával 35 000 ľudí. Väčšina pracujúcich v prvej priemyselnej zóne pochádzala z mestskej robotníckej triedy v Benátkach, Mestre a Chioggii, kde boli železnice a lodenie už od 19. storočia. Tu sa nachádzali komunistické jadrá. Počas vojny práve robotníci ukrývali dezertérov a iných utečencov.

Koniec druhej svetovej vojny znamenal i koniec boomu lodiarskeho priemyslu, keďže vlastníci lodí radšej kupovali prebytočné americké lode, ktoré sa v predchádzajúcich rokoch vyrábali masovo. Nasledovali vlny prepúšťania a zatvárania fabrík. V roku 1950 robotníci v Bredě viedli úspešný boj proti zatvoreniu lodeníc. Po ozbrojenom policajnom útoku na robotníkov usporiadali v Benátkach masovú demonštráciu. Benátsky proletariát bol ľavicový. *Komunistická strana (PCI)* bola prítomná vo fabrikách, hoci politické zástavy vôbec nevyťahovala.

Naopak, na vidieku nemala *PCI* žiadnych prívržencov; rurálne časti Veneta boli „bielymi zónami“, kde dominovala katolícka cirkev. Jedinou

cestou z chudoby bola emigrácia. Na začiatku 50. rokov usporiadali *Kresťanskí demokrati (DC)* kongres, na ktorom sa diskutovalo o problémoch, ktoré v súvislosti s emigráciou vznikli pre vládnucu triedu: ak ľudia odišli do Nemecka, Francúzska alebo len do Milána, po návrate spať chceli aj tu mať tečúcu vodu, chladničku a prinajmenšom skúter.

Päťdesiate roky: druhá priemyselná zóna

Vytvorenie druhej priemyselnej zóny malo zaistiť kontrolu nad miestnym proletariátom: vybudovanie chemického závodu s priemyselným prístavom, spracúvanie minerálov zo Sardínie, lodenice atď. mali vytvoriť pracovné miesta a zmierniť emigráciu. Z politického hľadiska to bol kompromis medzi Kresťanskými demokratmi a priemyselnou alianciou, najmä spoločnosťami Montecatini a Edison, ktorého cieľom bolo naštartovať kontrolovaný rozvoj Veneta – robotníci sa tak nemali nakaziť od poľnohospodárskych robotníkov v Emilii či kovorobotníkov v Miláne. Padova bola tiež domovom pre veľkú jednotku poriadkovej polície, Celere, ktorá už raz bola nasadená proti vzbúreným robotníkom pracujúcim v poľnohospodárstve vo Ferrare.

Robotníkov do nových fabriek v druhej priemyselnej zóne často najímali z odľahlých dedín, ktoré boli pod úplnou kontrolou cirkvi a *DC*. Mnohí z nich vlastnili nejakú pôdu alebo roľníci. Jednou z požiadaviek na získanie zamestnania bolo odporúčanie od dedinského farára.

Petrochimico

Petrochemický závod patril pôvodne elektrickej spoločnosti Edison. Po znárodnení energetického odvetvia a zriadení ENELU v rokoch 1962-63 kúpil Edison (za peniaze, ktoré štát zaplatil za energetické závody), spoločnosť Montecatini a prekrstil ju na Montedison. Petrochimico spustil výrobu v roku 1951. Prvé oddelenia boli Chlorin Sodium Carbonate, TR1 (výroba tetrachlórretylénu), AC2 (acetylén), CV1 (monovinylchlorid - MVC), CV3 (polyvinylchlorid - PVC) a v roku 1959 bolo otvorené oddelenie CV6. Neskôr začal závod vyrábať aj kyselinu sírovú, fluórovodíkovú a iné.

Spracovacie zariadenie v Marghere bolo spočiatku kópiou strojov, ktoré používal Monsanto v Missouri a v Tennessee v Spojených štátoch. Monsanto predal technicky zastarané patenty Talianom a presunul výrobu PVC a fosgénu do Talianska. V Amerike sa v tom čase fosgén vyrábala hlboko v arizonskej púšti, kým v Taliansku iba dva kilometre od Námestia sv. Marka v Benátkach! Industrializácia Talianska sa odohrala bez akýchkoľvek úcty k životnému prostrediu alebo zdraviu pracujúcich.

V tých rokoch bol Petrochimico v Porto Marghera jedným z najdôležitejších chemických komplexov v Európe. Svoj najväčší rozmach dosiahol v šesťdesiatych rokoch. Stavebný boom v 60. a 70. rokoch spôsobil bujný rast Mestre bez akéhokoľvek územného plánovania, a to aj preto, lebo mestská rada sa viac zameriavala na staré mesto v Benátkach. Okrajové časti Mestre boli dlho len spacími štvrtami takmer bez infraštruktúry.

Na Benátskych ostrovoch žije dnes okolo 70 000 obyvateľov, pričom toto číslo stále klesá. V Mestra-Marghera býva približne 270 000 ľudí.

V súčasnosti pracuje v Petrochimico, ktorá spracúva surovú ropu a ešte stále vyrába fosgén a MVC, okolo 3 000 ľudí. □

Krátka chronológia

1967 Niekoľko robotníkov z *Petrolchimico* v Marghere zakladá skupinu *Potere Operaio*. Stávajú sa kandidátmi na zozname *CGIL* do *Commissione interna* a získavajú podporu väčšiny. Kontakt so študentským hnutím. Rozširujú sa prvé letáky a noviny – *Potere Operaio* – Politické noviny pracujúcich v Porto Marghera.

1968 Február: študenti okupujú katedru architektúry v Benátkach. Apríl: štrajk pracujúcich v textilnom priemysle vo Valdagne. 1. august: štrajk v Porto Marghera za prémie s požiadavkou navýšenia o 5 000 lír pre každého. Barikády a okupácia železničnej stanice v Mestre.

1969 „Horúca jeseň“ v Taliansku. Boje pracujúcich železiarskeho a chemického priemyslu v Marghere. Ustanovenie robotníckeho výboru v Ammi a zvolenie do novovzniknutej *továrenskej rady* (*Consiglio di Fabbrica*). December: nová národná kolektívna dohoda o mzdách. Odpoveď pravice a tajnej služby: *Stratégia napätia*. Ľavicu krivo obvinia z bombového útoku na Piazza Fontana v Miláne.

1970 Vláda schvaľuje zákonník práv pracujúcich. V Marghere sa spoločnostiam vymkne z rúk outsourcing u subdodávateľov; udržovať pokojnú situáciu sa politickým stranám a odborom nedarí. V auguste sa Marghera zatvára kvôli pretrvávajúcim pouličným blokádam a zrážkam s políciou, ktorá pri strelbe zraní niekoľkých demonštrantov.

1971 *Potere Operaio* a *Il Manifesto* v niekoľkých mestách vrátane Marghery spoločne vytvárajú *Politické výbory* (*Comitati Politici*), ktoré však fungujú iba niekoľko mesiacov. *Robotnícky výbor* orga-nizuje tvrdé boje na úrovni dielní s požiadavkou skrátenia pracovného času.

1972 Robotnícke zhromaždenia v Porto Marghera a Châtillone odmietajú kolektívnu zmluvu pracujúcich chemického priemyslu. Zakladá sa *Autonómne zhromažde-nie v Marghere*. Jeho jadro tvoria pracujúci z výborov z *Petrolchimico* a Ammi, súdruhovia-robotníci z *Lotta Continua* (*Permanentný boj*), zamestnanci *Petrolchimico* a Châtillonu, ako aj kovorobotníci z DIMM. Oblasť bojov sa rozširuje: susedstvá v mestách, inflácia, nájomné, účty za elektrinu, dopravu a plyn. Hlavným cieľom je organizácia zdola a mimo odborov. Kritizujú politiku politických zoskupení.

1973 *Robotnícky výbor* sa pridáva k továrenským skupinám v iných mestách. V marci sa koná spoločný kongres v Bologni. Začínajú sa vydávať spoločné noviny.

Jún: rozpad celoštátnej organizácie *Potere Operaio*. September: objavuje sa prvé vydanie *Lavoro Zero* (Nulová práca). Boj proti nezdravým pracovným podmienkam v spolupráci s pracujúcimi v zdravotníctve v Padove. Boj za kratší pracovný čas v nebezpečných oddeleniach.

1974 *Autonómne zhromaždenie* zakladá výbor boja proti inflácii. Kampane za pevnú cenu chleba (*pane comune*) a za *autoriduzione* účtov za plyn a elektrinu. Po štyroch mesiacoch bojov nakoniec vláda a odbory podpisujú dohodu o znížení cien za elektrinu.

1975 Kríza bojov pracujúcich. Represie a začiatok reštrukturalizácie fabriek. *Autonómne zhromažde-nie v Porto Marghera* vydáva pamflet o maródke. Na svete je prvé číslo štvorstranového týždenníka *ControLavoro* (Proti práci). Až do roku 1980 vychádza každý mesiac.

1976 Chemická nehoda v Sevese. Tri odborové zväzy *CGIL*, *CISL* a *UIL* sa rozhodnú podporiť úsporné opatrenia na kongrese v rímskej štvrti EUR, aby ozdravili štátny rozpočet. Nemecký premiér Schmidt sa vyhráza talianskej vláde stiahnutím úveru, ak sa PCI dostane do vládnej koalície.

1977 Z Bologne sa po univerzitných mestách šíri nové mládežnícke hnutie. Zväz zamestnávateľov a odbory podpisujú dohodu, ktorá ruší všetky automatické mzdové úpravy, sedem sviatkov pracovného pokoja, oprávňuje šéfov premiestniť robotníka na iné oddelenie alebo miesto, a ktorá zavádza tvrdé opatrenia proti absentérstvu. Štrajk v Marghera na prvý zrušený sviatok sa končí neúspechom. Robotnícky výbor sa pokúša o autonómne celopodnikové mzdové vyjednávanie. Robotníci sa s pomocou odborov uchádzajú o zrušené prémie.

1978 „Národnú solidaritu“ *DC* pod vedením Andreottiho podporí *PCI*. *Brigate Rosse* unášajú šéfa *DC* Alda Mora.

1979 7. apríl 1979: väčšina akademikov, ktorí stáli na čele *Autonomia Operaia*, teda bývalej *Potere Operaio*, je zatknutá na základe domnienky padovského verejného prokurátora (člena *PCI*) Calogera, že *Brigate Rosse* sa *Autonomia Organizzata* majú rovnaké vedenie. Zatknutých obviňujú zo styku s „podvratnými združeniami“ a z „povstania proti

štátu". Ide o začiatok masových politických zatýkaní v rozsahu nevidanom už niekoľko desaťročí. Fiat v v lete vyhadzuje 61 robotníkov z dôvodu politického násilia vo fabrike („terrorizmus“).

1980 24. január: v treťom kole policajných zásahov sú zatknutí viacerí súdruhovia z ControLavoro, vrátane *Giannio Sbrogiò*. *Brigate Rosse* sa snažia rozšíriť svoj vplyv pôsobením v regiónu Veneto, najmä v priemyselnej zóne. 29. januára zavraždia námestníka riaditeľa Petrolchimico, Sergia Goriho.

Niekoľko mesiacov nato zabijú vedúceho protiteroristického oddelenia v Benátkach, komisára Alfreda Albaneseho. Média spájajú tieto útoky s robotníckym výborom a jeho novinami.

5. február: jednotka organizácie *Prima Linea* zabije inžiniera Paola Palettího, vedúceho výroby v Icmesa, chemického závodu v Sevese.

Začiatkom 80. rokov sedí v talianskych väznicach asi 4 000 politických väzňov, obvinených z účasti na ozbrojených akciách alebo ich podpory. Mnohí ľudia sú na úteku alebo sa rozhodnú pre exil. Polícia vyšetruje asi 20 000 ľudí.

September: Fiat ohlasuje, že má prebytočných 15 tisíc miest a dočasne vyhodí 23 000 ľudí, kým vládá im ďalej vypláca mzdy (*cassa integrazione*). Robotníci týždeň štrajkujú. Takzvaný „pochod štyridsiatich tisícov“ bielych golierov a predákov 24. októbra predznačuje prehru pracujúcich z Fiatu a je považovaný za koniec jednej epochy.

1981 20. máj: Benátska sekcia *Brigate Rosse* unáša šéfa Petrolchimico, Giuseppeho Taglierio a nakoniec ho 7. júla popraví. Táto akcia prebieha paralelne s ďalšími tromi únosmi. Je poslednou spoločnou akciou pred rozpadom *Brigate Rosse*. □

Od obnovy k „Horúcej jeseni“.

Triedne boje v Taliansku

v rokoch 1968-1973

V šesťdesiatych rokoch rozvoj talianskeho priemyslu ďaleko zaostával za Anglickom, Francúzskom či západným Nemeckom. Povojnová rekonštrukcia krajiny prebiehala v partnerstve s odborními a *PCI*. V polovici

päťdesiatych rokov „ekonomický zázrak“ zmobilizoval množstvo proletárov k tomu, aby sa presťahovali z vidieka do nových tovární. Napriek boomu zostávala nezamestnanosť v Taliansku vysoká a migrácia pokračovala. Nielen z južného do severného Talianska (dva milióny ľudí v období rokov 1955 až 1965), ale aj do západného Nemecka, Francúzska a Švajčiarska. Permanentný prebytok pracovnej sily sa používal na znižovanie miezd. Nezamestnaní od štátu nedostávali prakticky žiadnu podporu.

Po dlhej fáze pokoja sa v roku 1962 začína prvý masívny boj novej kompozície triedy pracujúcich v centrách rozvoja, najmä v Turíne. Reagujú na mzdové požiadavky robotníkov sa kapitál dostáva do krízy.

Nasledujúci ekonomický boom sa spoliehal výlučne na zavádzanie nových metód vykorisťovania pri dlhom pracovnom čase a množstve nadčasov. Frekvencia nehôd na pracoviskách sa prudko zvýšila. Mzdy zostávali ďaleko pozadu za drastickým nárastom intenzity práce.

Od roku 1963 do r. 1967 sa objem výroby zväčšil o 26,7 percenta, zatiaľ čo investície sa v období rokov 1963 až 1965 znížili o tretinu a počet zamestnancov klesol o 5,3 percenta.

Hrubý domáci produkt (HDP) Talianska v rokoch 1959-1968 reálne vzrástol o 64 percent. Produkcia na jedného zamestnanca narastla o 73 percent. Priemysel medzi rokmi 1959 a 1968 reálne vzrástol o 64 percent a tým zvýšil svoj podiel na HDP z 6 na 47,6 percent.

Ekonomický rast v 60. rokoch bol do veľkej miery založený na expanzii štátnych odvetví, ktoré zahŕňali najmä spracovanie surovín, výrobu železa a ocele, komunikácie a dopravu (diaľnice). Súkromný kapitál investoval najmä v zámorí – s výnimkou veľkých rodinných firiem ako Fiat, Pirelli či Olivetti, ktoré ohromne expandovali.

V šesťdesiatych rokoch došlo ku koncentrácii mnohých veľkých talianskych korporácií; najdôležitejšie oblasti výroby si monopolizovali len dva tučty firiem. Štát mal podiel v jedenástich z 22 najväčších firiem. Štátne holdingové spoločnosti IRI a ENI vlastnili polovicu Montedisonu. Do triednej konfrontácie to vneslo silný politický moment.

Z celkového pohľadu však taliansky priemysel bol stále charakteristický malými a stredne veľkými spoločnosťami. Pomerne málo robotníkov pracovalo vo veľkých firmách. Dvadsaťštyri najväčších spoločností v roku 1966 zamestnávalo iba 654 tisíc pracujúcich, modrých i bielych golierov (Fiat 128 tisíc, Montedison 119 tisíc a Pirelli 67 tisíc), čo spolu tvorilo desať percent talianskej pracujúcej triedy. To vysvetľuje mnohé konkrétne črty triednych bojov v Taliansku, v ktorých deliaca čiara medzi pracujúcimi vo veľkých spoločnostiach na jednej strane a malých a stredných firmách na strane druhej predstavovala zásadný problém. Rozdiel v mzdách medzi zamestnancami vo veľkých a malých spoločnostiach bol v Taliansku podstatne väčší než napríklad v Nemecku či Francúzsku. Dôchodky boli minimálne. „Mzdové zóny“ (*gabbie salariali*) poskytovali nižšie mzdy v chudobnejších regiónoch.

Migrácia do miest vyvolala obrovské problémy spojené s bývaním. Neexistovala adekvátne zdravotná starostlivosť. Podiel nepriamych daní bol v Taliansku vyšší než kdekodkoľvek inde v západnej Európe a pracujúci navyše platili neúmerne veľké priame danie. Bielym golierom a zamestnancom v kanceláriách sa dostávalo rozsiahlych privilégií a ich platy boli podstatne vyššie než mzdy manuálne pracujúcich. Štát určoval podmienky vykorisťovania a sociálnu stratifikáciu.

1968-69

Netrvalo však dlho, kým manuálne pracujúci začali žiadať svoj podiel na tomto rozmachu. Taliánska robotnícka trieda bola v čele celosvetovej revolvy proti kapitalistickému vykorisťovaniu roku 1968.

Spoločenská mobilizácia sa i v Taliansku začala na univerzitách, vrátane tej benátskej, a na jar 1968 už vtrhla do fabrik v regióne Veneto. Napríklad vo Valdagne na úpätí Alp, v textilnej továrni Marzotto, ktorá dovtedy fungovala na báze paternalizmu a šéfom naklonených odborov, vstúpilo 6 000 pracujúcich do týždňového štrajku proti zavedeniu nového úkolového systému. Keď sa 19. apríla do továrne prepašovali štrajkovkazi, pracujúci zhodili bronzovú sochu zakladateľa továrne z podstavca ako symbol despotizmu firmy a neskôr sa stretli s tisícovkou policajtov, ktorých priviezli z celého regiónu. Zatkutých bolo 47 robotníkov.

Trinásteho a štrnásteho júla začalo v továrni Petrolchimico v Porto Marghera štrajkovať 4 000 manuálnych robotníkov a 1 000 bielych golierov za zvýšenie výrobných prémie na 5 000 lír pre každého. Prvého augusta 1968 zažilo Porto Marghera kulminálny bod štrajkovej vlny, keď na prístupovej ceste horeli barikády.

„Horúca jeseň“ 1969

Generálny štrajk vo Francúzsku v máji 1968 trval len trinásť dní. V Taliansku vlny štrajkov zablokovali nárast produktivity na dva roky. „Horúca jeseň“ roku 1969 patrí k jednej z najintenzívnejších mobilizácií v dejinách triedneho boja. V tomto roku bolo vyše 300 miliónov hodín pracovného času stratených v dôsledku štrajkov, z toho 230 miliónov hodín v priemysle.

Boj za obnovu mzdovej dohody v rôznych odvetviach sa vypúšťoval v lete, najmä v továrni Fiat v Turíne. Keď zamestnávateľ znemožnil prácu 35 tisícom pracujúcim, odbory vyzvali na rozšírenie štrajkov. Žiadali zvýšenie mzdy o 15 až 19 percent, 40-hodinový pracovný týždeň, atď. V mnohých fabrikách začali robotníci štrajkovať spontánne, často proti logike vyjednávania, ktorej sa držali odbory. Ich požiadavky sa už nekrútili okolo rastu produktivity – žiadali rovnaké zvýšenie mzdy pre všetkých a útočili na všetky formy výkonnostných miezd. Príbúdali

inovatívne organizačné formy, ktoré pracujúci prevzali od študentov. Každý mal rovnaké právo hovoriť. V Turíne sa konalo dlhé stretnutie študentov a robotníkov, na ktorom sa diskutovalo o tom, čo sa dialo, a písali sa letáky. Z toho vzišli, okrem iných, politické skupiny *Lotta Continua* a *Potere Operaio*.

Krátko pred Vianocami sa kovorobotníckym odborom podarilo uzavrieť dohodu o mzde, ktorá spĺňala všetky požiadavky, vrátane rovnocennosti modrých a bielych golierov, troch týždňov dovolenky za rok, zrušenia neplatených dní a zavedenia volieb delegátov oddelení.

V Porto Marghera tiež došlo k širokej mobilizácii pracujúcich v kovopriemysle a chemickom priemysle. V marci sa robotníkom z Châtillonu podarilo vybojovať 36-hodinový pracovný týždeň. Firma robila ústupky, zatiaľ čo odbory vylučovali ľavicových aktivistov. Rok sa skončil politickým víťazstvom odborov; no dohoda pre chemický priemysel neposkytovala rovnocennosť modrých a bielych golierov. Preto ju pracujúci považovali za podvod.

Dvanásteho decembra 1969 prvýkrát vyvrcholila *stratégia napätia* štátnej tajnej služby: pri bombovom útoku na Piazza Fontana v Miláne bolo zabitých 16 ľudí, 87 bolo zranených.

Po roku 1975 sa neobjavili pokročilejšie formy organizovania pracujúcich – ani vo Fiate, ani v Porto Marghera. Pracujúci úplne ochromili výrobu. Ukázali, že kapitalistická výroba produkuje aj smrť a choroby. Začali so seba-organizáciou v továrni, ako aj v živote mimo nej. No revolúcia v zmysle materiálneho zvrátenia vzťahov sa nekonala. Reforma odborov a „zelený kapitalizmus“ dnešných čias sú bez bojov týchto pracujúcich nemysliteľné. □

Odbory vs. autonómia pracujúcich

Po druhej svetovej vojne sa odborové hnutie v Taliansku – pod obrovským tlakom zo strany USA – rozdelilo na politicky orientované odbory, aby došlo k izolácii komunistov. *PCI* a jej odborová konfederácia, *CGIL*, hrali úlohu v národnej obnove a vyslovovali sa za nútenú industrializáciu krajiny, aby sa vytvorili moderné pracovné miesta. Podporovali politiku závislosti príjmu od zvyšovania produktivity. V dôsledku reštrukturalizácie spoločností pre masovú výrobu stratili starí kvalifikovaní robotníci, ktorí boli základňou *PCI*, svoje ústredné miesto v procesoch produkcie. Novo zamestnaní, nekvalifikovaní robotníci z vidieka boli považovaní za „apolitických“. *CGIL* utrpeli ťažkú prehru vo voľbách do *Commissione Interna*, najmä vo Fiate.

V roku 1962 v Turíne protestovali tisíce robotníkov z Fiatu proti separátnej dohode o mzde, ktorú so spoločnosťou podpísali odbory *UIL*. Protest pracujúcich sa skončil pouličnými bojmi, ktoré na Piazza Statuto v Turíne trvali niekoľko dní. Imigranti z južného Talianska a mladé komunistické kádre tu bojovali bok po boku proti polícii.

Po rokoch recesie v období 1963-1965 nedošlo k ďalšiemu kolu rozsiahlych bojov pracujúcich až do konca 60. rokov.

Roky 1968-1973 zmenili taliansku spoločnosť. Inštitúciou, ktorá sa zmenila najrýchlejšie, boli odbory. V konfrontáciách, týkajúcich sa novej mzdovej dohody v roku 1969, čelili odbory ostrej, trvalej kritike zo strany ľavicových skupín, a predovšetkým kritike pracujúcich samých. Nezávisle organizované štrajky na jar a v lete roku 1969 vo Fiate v Turíne donútili odbory zájsť ďalej, než si vôbec sami želali. Tri konkurujúce si odborové zväzy - *CGIL*, *CISL* a *UIL* - sa dohodli na oveľa bližšej spolupráci.

Ekonomika prekvitala a pracujúci mohli od spoločnosti žiadať, čo len chceli. V niektorých oddeleniach sa lepšie podmienky vyjednali bez zapojenia odborov; odbory to chápali ako vytváranie rozdelení vo vnútri pracovnej sily. Kým odbory bránili výplatu, ktorú pracujúci dostávali po dokončení kvalifikácie, „masoví robotníci“ teraz žiadali, napríklad, rovnaké zvýšenie mzdy pre všetkých, ako aj slobodné voľby a odvolávanie delegátov oddelení. Prevzatím týchto požiadaviek odbory uspeli pri vyjednávaní pomerne dobrých mzdových dohôd, najmä v roku 1969. Zatiaľ čo ľavicové radikálne skupiny sa mobilizovali v zásade okolo požiadaviek za vyššie mzdy, aby tým priamo zaútočili na výrobu nadhodnoty, odbory sa čoraz viac mobilizovali okolo problémov mimo produkcie, napr. za lacnejšie byty či dôchodkovú reformu.

Na začiatku 70. rokov schválil parlament zákon o právach pracujúcich, o ktorom sa dlho predtým diskutovalo. Mal posilniť kolektívne a individuálne práva pracujúcich vo firmách (právo na rovnaké zaobchádzanie, sloboda politického prejavu v podniku, právo štrajkovať, právo na zhromaždenia pracujúcich v podniku, ochrana pred prepúšťaním v spoločnostiach s viac ako 15 zamestnancami, zdravotná ochrana, koniec regionálnych „mzdových zón“ atď.).

Právo voliť (a odvolať!) dielenský výbor bolo obsiahnuté v mnohých kolektívnych dohodách. Krátko nato sa to isté podarilo dosiahnuť aj pre továrenskú výbory.

Zväz rád, založený na nových radách zvolených dielňami, mal podporu u mnohých ľavicových aktivistov. Najväčší osov z neho mali *CGIL* (najmä kovorobotnícke odbory), ktoré prostredníctvom tohto zväzu mohli používať továrenskú radu na vlastnú reštrukturalizáciu a získanie nových kádrov.

O otázkach „delegácie“ a „reprezentácie“, ako aj o politike zastupiteľov, sa medzi ľavicovými radikálmi horúco diskutovalo – kým *Lotta Continua* sa na celej veci podieľala, *Potere Operaio* kritizovala

odbory a postavila sa pevne na stranu budovania autonómnych robotníckych štruktúr. □

Operaismus

Od vydání bestselleru *Empire* (2000) Michaela Hardta a Toni Negriho se pojem operaismus opět ozývá ze všech stran – přičemž se zdá, že většina z těch, kteří ho používají, si vůbec neuvědomuje, že je odvozený z pojmu dělník (*operaio* = dělník).

Na přelomu 50. a 60. let se utvořil okolo časopisu *Quaderni Rossi* (*Rudé sešity*) – a později *Classe Operaia* (*Dělnická třída*) – levicově radikální politický proud, který odmítl sociáldemokratismus *PCI* a *PSI* a jejich politiku národní obnovy. Protagonisté tohoto směru potřebovali pro revoluční přeměnu všech společenských vztahů také teoretické zbraně – silně tak přispěli k obrodě marxismu. Především však potřebovali politickou praxi, která by se orientovala na skutečné boje dělnické třídy. Proto přišli do dělnického města Turína, aby v tamních továrnách začali s prováděním *dělnických výzkumů*. Ve Fiatu přitom narazili na zlomovou situaci: byli tam staří komunističtí dělníci, kteří politickou aktivitu odstavili k ledu, mladí a nespokojení kvalifikovaní dělníci, zaměstnanci bez kvalifikace – bývalí rolníci, kteří do továren přicházeli většinou z jihu. Roku 1962 proběhly první boje. V kontaktu s nimi rozvinuli soudruzi teoretický přístup, který využíval *Marxovy metody*, aby radikálně vycházel z dělnického úhlu pohledu.

Kompozice třídy...

Skupina okolo *Quaderni Rossi* chtěla svou výzkumnou práci u Fiatu a Olivetti ustanovit nový politický vztah k dělnické třídě. Problémy a boje dělnické třídy se měly opět stát centrálním referenčním bodem revoluční politiky. To znamenalo postavit na nový základ všechny otázky, ale především: hledat a zkoumat reálnou dělnickou třídu. Pronikavé změny 50. let – vystřídání uhlí ropou, rozšíření výroby založené na montážní lince, prosazení se automobilu, masový úprk z venkova – změnily také dělnickou třídu. Odbory u Olivetti nepovažovaly migranty z venkova za skutečné dělníky a oni sami nejdříve svou práci vůbec nevnímali jako pravou práci, nýbrž pouze jako „mačkáni tlačítek“.

Výzkumy z roku 1961 se tuto situací pokusily zpracovat: Zaobíraly se původem dělníků, jejich dosavadními pracovními zkušenostmi, problémy s bydením, trávením volného času, způsobem pohledu na mocenské

vztahy v továrně. Zcela v opozici vůči *fabrikismu* (kterým se vyznačovaly mnohé pozdější levicové „tovární intervence“), jimž byla vlastní redukce dělníků na vlastní problémy v továrně, na otázky ohledně mezd, pracovní doby, přestávek, organizace práce) stáli v popředí těchto prvních *spoluvýzkumů* dělníci coby celé lidské bytosti.

Časopis *Quaderni Rossi* přišel s tezí, že se ustavuje *nová třídní kompozice*, tzn. že v nových továrnách se dělníci staví na odpor a bojují také proti vykořisťování. *Třídní kompozice* je spíše bojovým heslem než sociologickým pojmem, což vychází z teze, že existuje souvislost mezi způsobem výroby a potřebami, mezi organizací práce a organizací bojů, mezi přímou činností dělníků a jejich způsoby jednání.

...místo třídního uvědomění

Ve svých textech, které později vyšly pod názvem „Dělník a kapitál“, postavil Tronti poprvé proti sobě antagonisticky *pracovní sílu a dělnickou třídu*. *Pracovní síla* označuje dělníky jako variabilní kapitál, výrobní faktor, který je vykořisťován. *Dělnická třída* je naproti tomu dobytím kolektivní politické moci prostřednictvím odmítnutí vynakládání pracovní síly. Toto rozlišení vytváří předpoklad pro metodologické rozlišování mezi *technickou a politickou třídní kompozicí*.

Tím, že radikálně vychází z dělnického úhlu pohledu, pojímá vztah „kapitál a práce“ Tronti obráceně, než jak ho nahlížela levicová ortodoxie: třídní kompozice je historicky daná, s ní se musí kapitál vypořádat. „Třídní vztah předchází kapitálovým vztahům.“ To znamená, že dělnická třída předchází vývoji kapitálu. Stroj-mašinerie je kapitalistickou odpovědí. Dělnický boj je zde vnímán jako útočná síla, ne jako reakce na mučivé vykořisťování. Trontioho texty se tak staly velmi atraktivními. Na mladé militanty 60. a 70. let působily jako droga, protože stavěly před oči možnost (a „uskutečnitelnost“!) revoluce.

Třídní kompozice znamenala krystalizaci jednání, potřeb a bojových tradic. Byla materialistickým přístupem, který nahrazoval koncept „třídního uvědomění“, které musí být do třídy vnášeno zvenčí. Třídní kompozice měla zahrnovat obojí: jak technickou strukturu třídy, tak také to, jak se třída v bojích sama (politicky) ustanovuje. Ale v odpovědi na otázku *jak* se z pracovní síly stává dělnická třída, se ani Tronti nezbavuje ambivalence: občas tuto změnu pojímá téměř jako mechanický proces, zatímco na jiných místech konstruuje voluntaristicky novou politickou kompozici. Přechody mezi oběma interpretacemi jsou operaismu vlastní od jeho počátků.

Vyhrocení Trontioho teze vedlo části k závěrům, které mohly dělat libovolně i z těch největších porážek vítězství („Dělníci odmítají boj“). „Operaismus jako filozofie“ není vhodnou teorií pro defenzivní situace. Je zde však také jeden metodický problém: pokud každou akci kapitálu

pojímáme jako reakci na třídní boj, vzdáváme se tím implicitně vnitřní souvislosti mezi třídou a kapitálem. Vnímání kapitálu jako mocenského vztahu může znamenat upadnutí do osidel pojetí dělnické třídy a kapitálu jako dvou od sebe oddělených mocenských entit, které proti sobě stojí v neúprosném boji. Tronti píše o „vnitřních dějinách dělnické třídy...“, které je možné rekonstruovat vedle dějin kapitálu“. Potom bychom však měli co do činění s dvěmi oddělenými historiemi. Zde jsou již položeny základy pro ontologické odvození *multitude*, jak to dělá Negri v *Empire*.

Ústředním aktérem továrních bojů 60. a 70. let byl „masový dělník“: Nekvalifikovaný dělník, který musí v montážních halách a na běžících pásech vykonávat stále stejné úkony a který je na míle vzdálen staré hrdosti kvalifikovaného výrobce. Když Sergio Bologna použil roku 1967 na svém semináři v Padově tento pojem poprvé, chtěl tím argumentovat proti nově vzrůstajícím leninistickým organizačním představám a dokázat, že třídní kompozice masového dělníka již tyto představy dávno překonala. (První boje masových dělníků proběhly ve 30. letech v USA.) Během „horlého podzimu 1969“ se *teze o masovém dělníkovi* potvrdila také v Itálii.

Souběžně však byla na základě tohoto speciálního dělnického aktéra vypracována filozofie dějin, která další výzkumnou práci sevěřila do kleštěch. Objevovaly se tak formulace o „zákonech hnutí dělnické třídy“ nebo o tom, že „určité technické kompozici pracovní síly nutně odpovídá systém sociálních způsobů chování, které je možné považovat za typické. Jim musí odpovídat určité způsoby politické artikulace...“. Rozvinutím této teze potom bylo založení takové organizace, která by tyto způsoby politické artikulace *reprezentovala* – a to již bylo v diametrálním protikladu s původními myšlenkami dělnického výzkumu.

Dělníci a operisté

V posledních letech bylo v Itálii vydáno mnoho knih, které dějiny 60. a 70. let rozebírají. Některé z nich jsou věnovány „operaistům“, kteří při této příležitosti poprvé poskytl osobní interview a vyprávěli svou verzi dějin. Prakticky žádná z těchto knih (s výjimkou novináře La Nazione Aldo Grandiho!) si nedala tu náhmu obrátit se s otázkami také na dělníky, kteří byli vlastními protagonisty tohoto bojového cyklu. Po několik dlouhých let docházelo během „dělnického výzkumu“ v 60. letech a v letech 1968-1973 k spolupráci mezi levicovými intelektuály, hledajícími revoluční subjekt, a revoltujícími dělníky. Z této spolupráce získávaly obě strany: Dělníci si osvojili nové nástroje pro změnu světa, intelektuálové získali nové náhledy. Poté, co tato spolupráce skončila, byli ti první stále ještě dělníky a ti druhí zůstávali nadále akademiky. Na rozdíl od Německa nešel téměř žádný z těchto soudruhů sám pracovat přímo do továrny. □

Organizovaná autonómia robotníckej triedy

Z dejín Potere Operaio

Potere Operaio bol pôvodne názov niekoľkých miestnych skupín, ktoré sa obracali na robotnícku triedu neorganizovanú v odboroch. Ich teoretický referenčný bod pôvodne vychádzal z novín *Classe Operaia*, ktoré založil v roku 1963 intervencionistický smer okolo magazínu *Quaderni Rossi*. Ten išiel za horizont čisto výskumnej práce a publikácie zaciellil priamo na pracujúcich. Redakčná skupina v Benátkach sa zreorganizovala okolo *Toniho Negriho*, ktorý v tom období prednášal na univerzite v Padove.

Posledné vydanie *Classe Operaia* vyšlo roku 1967 a krátko nato sa objavil *Potere Operaio* - giornale politico degli operai di Porto Marghera, ktorý vychádzal až do roku 1969. K témam novín patrili: viac peňazi, menej práce; proti narastajúcej intenzite práce; proti ohrozovaniu zdravia; proti prepúšťaniu a krátkodobej práci; 40-hodinový pracovný týždeň s platom za 48 hodín; garantovaná minimálna mzda; rovnosť pre všetkých robotníkov; proti privilégiám a proti prémiám za produkciu. V tom istom roku sa v Mestse konal prvý zjazd *Potere Operaio Veneto-Emiliano*, na ktorom sa zúčastnili robotnícki aktivisti.

Celoštátna organizácia *Potere Operaio* vznikla v roku 1969 spojením miestnych skupín v Janove, Miláne, Turíne a Benátkach. Ťažiskom činnosti týchto skupín bol vzťah k triede pracujúcich a intervenciu vo fabrikách. Krátko predtým vznikla v Turíne organizácia *Lotta Continua*. Vzišla z tendencií v zhromaždeniach študentov a pracujúcich, ktoré agitovali vo Fiate počas celej Horúcej jesene. Slogan „*La lotta continua*“ („*Boj pokračuje*“) sa objavoval na všetkých letáčkoch. V roku 1969 vyšlo prvé vydanie celoštátnych novín *Potere Operaio*.

Odmietanie práce a leninizmus

„*Cominciamo a dire Lenin.*“ („*Začnime hovoriť Lenin.*“) Tak sa začínal úvodník Franca Piperna v roku 1969. Heslo „každý ekonomický boj je aj bojom politickým“ nahradila myšlienka vybudovať organizáciu, ktorá by ekonomický cieľ dosiahla. Podľa *Negriho* bol cenou za politickú rekompozíciu talianskeho proletariátu práve leninizmus. „Politika“ teraz znamenala Lenin.

Kým pre súperiacu organizáciu *Lotta Continua* sa všetko začínali spontánnosťou bojov pracujúcich, *Potere Operaio* zdôrazňovala aspekt organizácie. Politický program hovoril o priamom prechode ku komunizmu, od postupného rozširovania bojov až k povstaniu

a organizovanej masovej vzbure. Na vrchole jej slávy bolo v *Potere Operaio* asi desať tisíc aktivistov (aktívnych v rôznej miere).

Regionálne skupiny tiež predstavovali rôzne sociálne sklady: bol tu priemyselný sever s robotníckymi skupinami, Rím s proletárskymi/sub-proletárskymi skupinami na jednej strane a skupinami zo sektoru služieb (napr. miestna správa alebo nemocnice) na strane druhej. Organizačným ťažiskom *Potere Operaio* boli zdravotníci na klinikách. Príliv zo študentského hnutia zmenil kompozíciu ešte viac, a tým aj politické nasmerovanie skupiny.

Kultúrne rozdiely medzi robotníckymi skupinami a skupinami s vyšším počtom študentov a akademikov vo Florencii a Ríme neboli bez napäti. Kým súdruhovia z tých druhých skupín spolu chodievali v skupine von, na dovolenky, a mali množstvo času na diskusie, práca vo benátskych fabrikách zaberala veľa času, podobne ako aj zhromaždenia po práci, rozširovanie letákov atď. Času na národné alebo regionálne stretnutia veľa neostávalo.

Porto Marghera bola práve tým miestom koncentrácie robotníkov, kde mala *Potere Operaio* skutočný vplyv, ale v rámci samotnej organizácie stáli súdruhovia z Porto Marghera akosi na okraji. Na zjazde *Potere Operaio* v januári 1970 vo Florencii došlo k sporu o spontaneitu a leninizme. *Finzi* z *Robotníckeho výboru Porto Marghera* zastával nasledovný názor: to, čo robia robotníci, teda, že majú schôdze vo fabrike, píše letáky, je vlastne spontánne organizovanie. *Robotnícky výbor* vedie a vzdeláva robotnícku triedu. Revolučné organizovanie sa vyvíja v rámci robotníckej triedy a začína z materiálnych potrieb. Robotnícka koordinácia nie je informačnou službou o bojoch, ale politický orgán, ktorý prijíma rozhodnutia, teda koordinácia predvoja pracujúcich. Organizácia je len nástrojom na priamy boj za dosiahnutie konkrétnych cieľov.

Došlo až k politickému rozkolu medzi tými, ktorí chceli pokračovať s „workeristicou“ praxou radových pracujúcich vo fabrike, a tými, ktorí mali pocit, že po Horúcej jeseni roku 1969, ktorá sa skončila v dôsledku novej kolektívnej zmluvy, nastal čas vložiť energiu do budovania organizácie, zameranej na politický prevrat.

Nové spojenectvá

September 1970: snaha o zjednotenie politických výborov so skupinou *Il Manifesto*, ktorá vydávala noviny s rovnakým názvom. *Potere Operaio* chcela tieto noviny premeniť na denník politických výborov, aby tak popohnali zjednotenie predvoja. Už sa nepovažovalo za potrebné komentovať včerajšie boje, ale skôr ponúknuť rady bojom zajtrajška.

Spoločná robotnícka konferencia v januári 1971 v Miláne: zúčastnilo sa 76 robotníckych skupín z *Il Manifesto* a 68 skupín z *Potere Operaio*. Z obsahu ich prejavov bolo cítiť, že sa medzi nimi nachádza priepasť.

Delegáti *Potere Operaio* zdôrazňovali, že treba strhnúť masky štátu a zviditeľniť štátne násilie, ktoré zabezpečuje panstvo nad robotníckou triedou. Vo svetle nevidaného boja bolo podľa nich treba zorganizovať stranu a pripravovať povstanie.

Il Manifesto sa zameriavali na zdĺhavú politiku kladenia požiadaviek ako napr. za zrušenie úkolovej práce, za kratšie pracovné hodiny a lepšie pracovné prostredie. Prekonanie tradičného odborárstva si vyžaduje autonómiu a zjednotenú organizáciu triedy pracujúcich: *politický výbor* ako prípravná forma strany a motor pre vznik zjednoteného orgánu robotníckej triedy.

Kým celoštátne vedenie už vzdalo spoluprácu, v Porto Marghera prebiehali vo fabrikách od februára do apríla 1971 spoločné intervencie so sloganmi „Zamestnajte viac ľudí a dajte 36-hodinový pracovný týždeň každému“, „Zaveďte piatu smenu“, „Zvyšovanie miezd nepriamo úmerne kvalifikácii“, „Už žiadna úkolová práca a jej intenzifikácia“, „Už žiadne prémie v závislosti od zisku“.

Rozkol ...

Na kongrese v rímskej štvrti EUR v septembri 1971 sa *Potere Operaio* rozdelila kvôli jednej otázke: pokračovať v organizovaní masového robotníka, alebo predpokladať rozvoj kapitalizmu na pôde „spoločenského robotníka“ (*operaio sociale*)?

Nakoniec zvíťazila táto pozícia: vyjdite z fabriek, vytlačte organizovanie do „terénu“; pripravte sa na povstanie. Mnoho ľudí s ňou však nesúhlasilo, a preto z organizácie odišli.

Robotníkom v Porto Marghera však už nepomáhal ani popud vybudovať stranu, ani celoštátne zjazdy. Namiesto toho si vybudovali sieť autonómnych robotníckych skupín v Miláne, Ríme a Neapole a publikovali spoločné noviny.

... a rozpad

Organizačná konferencia v Rosaline v júni 1973 nepriniesla ani riešenie, ani nové stanovky. Miestne skupiny sa pretvorili na *Organizovanú autonómiu*. V čase mládežníckeho hnutia roku 1977 zaznamenala mohutný prílev úplne novej generácie aktivistov.

Po rozpustení *Potere Operaio* sa prívrženci *Negriho* stretli v lete 1973 v Padove. Chceli sa pridržať vlákna bojov vo fabrikách. *Finzi* a *Sbrogiò* zastupovali *Autonómne zhromaždenie*. Jeho postoj bol pevnejší, než kedykoľvek predtým: navonok ich mohli zastupovať iba robotníci priamo z dielni, žiadni „externí“ členovia.

„Masová militantnosť“ alebo ozbrojený boj

Po roku 1969 si všetky radikálne ľavicové organizácie vytvorili skupiny ozbrojených „dôverníkov“, ktorí spočiatku chránili letákové akcie pred fabrikami, školami atď. pred útokmi fašistov.

Po rozpustení organizácií sa tieto „militantné krídla“ osamostatnili. Jedna časť založila *Prima Linea*; vedenie dôverníkov *Potere Operaio* v Ríme vstúpilo do *Brigate Rosse*. □

„K rozkolu a rozpadu *Potere Operaio* došlo v dôsledku rozporu nasledujúcich troch postojov:

- návrh vybudovať stranu;
- glorifikácia spontánnosti socializovaného robotníka a organizácie predvojov;
- hľadanie dialektického vzťahu medzi novým subjektom a historickými organizáciami.

Postoje a) a b) boli názoru, že dozrel čas na začatie revolučného procesu, ale podstatne sa líšili v predstavách o organizácii; prví mali neskoro-leninské predstavy a druhí sa zase chceli spojiť s masovým predvojom.

Zástancovia postoja c) si mysleli, že obe predchádzajúce pozície boli úplne nerealistické a nerozvážne. A keďže sa fáza politických skupín blížila ku koncu, za užitočnejšie sa považovalo analyzovať nové spoločenské rozmary konfliktov zvnútra, a tým skúmať aj to, ako reakcia kapitalizmu vytvára protiklady v triednej kompozícii. Posledná skupina sa snažila otvoriť nové komunikačné kanály, najmä s odborními, ktoré sa ukázali byť viac otvorené novej realite než vtedajšie strany.“

(*Bianchini/Pergola, predslov k opätovnému vydaniu „Potere Operaio - giornale politico degli operai di Porto Marghera, 1967 – 69“, Padova 1980*)

Dejiny Robotníckeho výboru Porto Marghera

Reč Itala Sbrogiò

na prezentácii Robotníckeho archívu Augusta Finziho,
Marghera, 9. jún 2006

V roku 1952 sa zriadil prvý chemický závod v Porto Marghera, oddelenie na výrobu chlórnanu sodného, ktoré sa malo stať hnacou silou rastu integrovaného výrobného cyklu, s ďalšími jeho časťami ako tetrachlóretylén, vinylchlorid (z ktorého sa procesom polymerizácie vyrába PVC).

Robotníci pochádzali z vidieka a svoje profesionálne zručnosti zväčša nadobudli samoštúdiom, na rozdiel od manažmentu, ktorého členovia väčšinou vzišli z fašistickej tradície.

Medzi robotníkmi boli aj členovia *PCI*. Komunisti boli pilní robotníci, zamestnaní so súhlasom a zárukou kňazov. Navyše im *PCI* vtiekla do hlavy, že dobrý robotník = dobrý komunista.

Síce sme robili so sklonenými hlavami, ale zato s obrovskou vôľou protestovať proti dennodennej buzerácii.

V roku 1958 tam však ešte neexistovali *CGIL*. Sformovali sa a až po tom, čo komunistickí robotníci kandidovali do závodnej rady a získali

v nej väčšinu. Práve títo súdruhovia vytvorili *Potere Operaio*. Pridali sa k nim aj súdruhovia z administratívnych oddelení.

Práca v Petochimico bola veľmi ťažká - útočili na nás predáci, špehovala nás továrenská stráž, a ak na nás hocičo žalovali, boli sme okamžite potrestaní. Prístup spoločnosti bol veľmi pestrý, od prepúšťania až po neúprosný paternalizmus. To malo narušiť jednotu robotníkov, ktorá sa však napriek všetkému prehlbovala.

Nové kontakty

V roku 1964 sa k nám dostali prví takzvaní intelektuáli. Stretol som *Toniho Negriho* a *Guida Bianchiniho*, ktorý už udržoval kontakt s komunistickým robotníkom vo Vetrocoke, súdruhom Pistolatom. Pistolato bol predsedom krúžku, ktorý sám seba chápal ako ľudovú univerzitu.

Následne som stretol aj *Massima Cacciariho*, Francesca dal Co a iných súdruhov.

Na stretnutiach sme sa učili robiť politiku tým, že sme sa zúčastňovali debát a všetci sme boli na tej istej úrovni.

Z *PCI* a jej centralizovanej politiky sme boli zvyknutí na poslúchanie príkazov a táto politika, ktorá nás stavala do roly predvoja, bola pre nás nová.

Náš prvý leták

V roku 1967 sa v Porto Marghera objavil prvý leták *Potere Operaio*. Bol o voľbách do závodnej rady. Robotníci nás už chápali ako členov *Potere Operaio* a boli sme znovuzvolení väčšinou. Prvé politické noviny *Potere Operaio* sme distribuovali v marci 1967 a druhé v máji, pričom za ne bol oficiálne zodpovedný Francesco Tolin.

Obsah týchto dvoch čísel bol založený na správach, ktoré zozbierali predvoje robotníckej autonómie po celom Taliansku.

V Porto Marghera (Petrochimico) došlo k prvej represii. Súdruh *Bruno Massa* musel nútené prestúpiť do Bussi v stredotalskej oblasti Abruzzo. *Augusta Finziho* niekoľkokrát preložili na iné oddelenie. Tento krutý útok nás len posilnil. Mňa tiež vykázali do trestného oddelenia, aby mi zabránili denne sa stýkať s mojimi kamarátmi v práci.

Jedným z našich cieľov bolo premeniť boje za naše materiálne potreby na masové boje. So skupinou robotníkov, s ktorými sme zdieľali spoločné ciele po organizačnej i obsahovej stránke, sme zorganizovali náš prvý závodný zjazd v septembri 1967 na predmestí Mestre. Presadzovali sme stratégiu, že *Potere Operaio* by mala intervenovať vo všetkých fabrikách. Ako členovia závodnej rady sme vystupovali za rovnosť medzi modrými a bielymi golierni.

1968: 5 000 lír pre každého

V tejto fáze sa zrodil prvý *robotnícky výbor*. Keď sa v júni 1968 znova začalo vyjednávať o výrobných prémiiach, žiadali sme 5 000 lír pre každého. Robotníci rozumeli našim rovnostárskym požiadavkám a zapojili sa do tvrdého boja, ktorým sa podarilo tieto princípy vynútiť a vyžmýkať tak 1 000 lír pre každého. Zvyšok sa tiež vyplácal všetkým, ale bol zviazaný s rozvojom produktivity. Na dosiahnutie tohto cieľa sme robili niekoľko demonštrácií a okupovali železničnú stanicu v Mestre.

„Horúca jeseň“

Takzvaná „Horúca jeseň“ zomkla robotníkov a študentov; zúčastňovali sme sa na spoločných diskusných skupinách, spoločne sme šli do ulíc. V januári 1969 sme spolu po celom Taliansku agitovali za standardizáciu mzdovej dohody. Taktiež sme navrhovali výbory radových pracujúcich vo všetkých fabrikách s cieľom garantovanej minimálnej mzdy 120 000 lír (v tom čase bola minimálna mzda 55 000 lír), 40-hodinovým pracovným týždňom so zaplatenými 48 hodinami, dovolenkou a zdravotným poistením, a to rovnako pre všetkých. V júni 1969 sme ako robotnícky výbor v Porto Marghera (niekoľkí z nás boli členovia *CGIL*) bojovali proti ustupovaniu odborov a organizovali sme boje vo výrobe; nie však štrajky, „prišpendlené“ na jednom mieste, aké navrhovali odbory, aby tak do výrobu poškodili čo najmenej. Nasmerovali sme pozornosť robotníkov na „mzdové zóny“ [v starej mzdovej dohode existovali rôzne úrovne miezd pre jednotlivé regióny] a na možnosť premeny prémiei na štrnásť plat pre každého. Taktiež sme sa zamerali na odhalenie politiky Montedisonu, týkajúcej sa zdravotných rizík – spoločnosť vyhlásila, že zdravie ohrozuje len sedem oddelení – to bolo prispôbenie sa najnižším štandardom po tom, čo sa Edison a Montecatini spojili do Montedisonu.

Vo fabrike sme sa neprezentovali ako štvrtý odborový zväz, ale skôr ako autonómna organizácia s heslom „Menej práce, vyšší plat“.

V júli 1969 sme ako *Robotnícky výbor Porto Marghera* hovorili o zameraní našich bojov na zrušenie subdodávateľov, ktorých zamestnanci pracovali v zlých podmienkach a s väčším počtom nehôd, pretože sa na nich pozerali ako na pracujúcich druhej triedy. Všetci robotníci boli vykorisťovaní, no tých, ktorých zamestnávali subdodávatelia, vykorisťujú dvojnásobne, ak pracujú 10 až 12 hodín denne a dostanú mzdu za 130 až 140 hodín mesačne, pri 280 až 300 lírach za hodinu, čo zahŕňa aj platenú dovolenku, vianočné prémie a podobne. To bol teda ďalší dôvod, prečo spoločne bojovať za 1 000 lír na deň, za 40-hodinový pracovný týždeň, 36-hodinový týždeň pre tých, čo pracovali na smeny, za rovnakú dovolenku, zdravotné poistenie a dôchodky – pre všetkých, pre modré i biele goliere.

V máji a júni 1969 usporiadala *CGIL* svoj siedmy regionálny kongres. Delegáti v debatách preukázali záujem o znovuzvolenie zástupcov *Potere Operaio* v Petrolchimico. Regionálny tajomník kovorobotníckych odborov vo svojom prejave naznačil, že odbory v skutočnosti nechcú hrať vedúcu úlohu: „V niekoľkých prípadoch sme neboli pripravení na tlak pracujúcich a ich spontánne organizačné formy.“

Vylúčenie z odborov

Kúsok po kúsku vylučovali továrenskú skupinu *Potere Operaio* z *CGIL*. Obvinili nás z nedodržavania politickej línie. Odpovedali sme, že majú pravdu, neboli sme v ich línii, pretože sme vždy bojovali proti línii kapitulácie. Tú našu líniu nasledovalo čoraz viac robotníkov. Ak robotníka z oddelenia CV5 (výroba PVC) vyhodili pre krivé obvinenie, odbory sa ho pokúsili dostať späť do fabriky, no bezúspešne. On sa potom obrátil na nás, ľudí z *Potere Operaio*, a požiadal nás o pomoc. Zorganizovali sme teda, bez prílišného predchádzajúceho upozorňovania, piket o šiestej ráno a zablokovali továreň dovtedy, kým robotníka opäť neprijali.

V auguste 1969 odbory prikázali rozpustenie podnikovej rady a zorganizoval nové voľby. Rozhodli sme sa neparticipovať na nich. Po spočítaní hlasov vyšlo najavo, že viac ako 50 percent lístkov bolo prázdnych.

November 1969. Požiadavka, ktorú predložili odbory pracujúcich chemického sektora, bola žalostná: 12 000 lír mesačne, pravidelné zvyšovanie prémie za služobný vek o tri až päť percent, zvýšenie minimálnej prémie z 2 na 5 percent, 40-hodinový pracovný týždeň rozdelený na päť dní a najmenej 15 dní dovolenky ročne. Odbory navyše požadovali plácu navyše, založenú na indexe, ako náhradu za zdraviu škodlivú prácu [čo znamenalo, že čím viac zdraviu škodlivej práce robíte, tým viac peňazí dostanete]. Robotnícky výbor Petrolchimico a iné skupiny na zhromaždeniach tieto požiadavky odmietli. V tom čase Robotnícky výbor Petrolchimico, Výbor členskej základni Montedison Ferrara a Výbor študentov a robotníkov Montedison Mantua spojili sily a bojovali za spoločné ciele: rovnaké zvýšenie mzdy pre všetkých, nikto nesmie zarabať menej než 120 000 lír mesačne, 40-hodinový pracovný týždeň pre tých, čo pracujú v normálnej smene, 36-hodinový týždeň pre tých, čo pracujú na smeny. Chceli sme všetko a chceli sme to hneď. Kvôli nezamestnanosti, rozvoju technológií a poškodeniam zdravia, ako aj preto, že továreň bola viac-menej ako väzenie, chceli sme tam tráviť čo najmenej času.

Ústredné postavenie mzdy

Práve preto sa mzda stala ústredným problémom. Ak je prinízka, kratší pracovný čas veľmi nepomôže. Ak nemáme dosť peňazí, sme vždy nútení robiť nadčasy – a redukcia pracovného času nebude nič iné, len podfuk. Preto sme tiež žiadali rovnaké dovolenky, rovnaké zdravotné poistenie a rovnaké zvýšenie mzdy podľa služobného veku pre modré i biele goliere, a to okamžite. Formy boja, ktoré v najväčšej možnej miere narúšajú výrobu a dostávajú šéfov na kolena: v jeden deň sme z továrne vyšli, na ďalší nie.

Koncom roka 1969 zamestnanci Châtillonu v Porto Marghera ohlásili svoje požiadavky na kolektívnu zmluvu, ktoré už znejú povedome: od zníženia pracovného času po rovnaké zvýšenie miezd pre všetkých. Šéfovia odpovedali otvorenými vyhrážkami. V Petrolchimico sme okamžite rozšírili leták, v ktorom sa písalo, že je v našom vlastnom záujme pridať sa k pracujúcim Châtillonu efektívnou formou boja, čo znamenalo štrajky štýlu „zastaviť a ísť“, ktoré sme už poznali.

Boj bol čoraz ťažší a tak sme zmenšili pohotovostný štáb, zodpovedný za bezpečnosť závodu, zo 125 na 32 osôb, čo znamenalo úplné zastavenie výroby, namiesto udržiavania minimálnej výroby. Politický vplyv *Potere Operaio* v Petrolchimico bol stále väčší a čoraz viac organizovaný. Desiateho októbra 1969 pracujúci okupovali Fiat v Turíne a došlo k vnútorným bitkám počas honu na štrajkokazov. Ako *Potere Operaio* sme okupáciu uvítali: nesmieme utpieť žiadne zníženia miezd v dôsledku tradičných štrajkov; máme moc dostať šéfov na kolena, treba ju len použiť. Naš slogan bol: „V jednote s bojom vo Fiate dostaneme šéfov na kolena.“

Zväz rád

Reformizmus *PCI* rýchlo rástol; *CGIL* bola prevodovým remeňom strany pri úsilí znovu získať kontrolu nad procesom organizovania pracujúcich. *Commissioni interne* už vlastne boli neaktuálne, takže v továrňach vznikla nová reprezentácia odborov, založená na falošnej zastupiteľskej demokracii. Prví delegáti oddelení boli volení priamo z úrovne dielni, a bolo možné voliť aj nečlenov odborov. To im malo zabezpečiť našu dôveru. Treba uznať, že v prípade továrenských rád čiastočne uspeli.

Vo svetle toho sme sa my, predvoj, vložili do celej veci a povedali, že intervenciu vo vnútri fabrik treba preniesť von, do „sociálneho“, púšťajúc sa do problému nákladov na živobytie. Niektorí z nás nesúhlasili s odsunutím intervencie v továrni a s tým spojených požiadaviek a reprezentácie na druhé miesto. Konala sa všeobecná debata, a dospeli sme k záveru, že továrenské výbory neboli tým, čím pôvodne mali byť. Niektorí súdruhovia z *Potere Operaio* boli aj tak zvolení, dokonca aj do rady továrenského výboru, pretože pracujúci to tak chceli. Bolo veľmi ťažké, dosiahnuť to proti tvrdému odporu odborov. Mnohí z nás chápali tieto nové zastupiteľské inštitúcie ako novú výzvu, podobnú nášmu vzniku z *Commissioni interne*.

Zjednocovanie továrenských a sociálnych bojov

Povedzme si niečo o sociálnych bojoch. Žiadali sme *autoriduzione* cestovného vo verejnej doprave, cien nájomného, plynu, elektriny a potraviny. To všetko sa nám v Petrolchimico podarilo dosiahnuť, a dokonca sme do toho zatahli i odbory. Prax *autoriduzione* sa potom rozšírila do komunit, vrátane Benátok. Ľudia znižovali nájom, okupovali prázdne domy, platili menej za potraviny. To všetko sme zorganizovali prostredníctvom miestnych výborov v rôznych častiach mesta. Dokonca sa nám podarilo zorganizovať nákupný štrajk, ktorý prinútil supermarkety (Ca d'Oro, Coop, Pam) znížiť ceny základných potravín (ušetřili cca okolo 1 000 lír z 8 000). Výbory pre *autoriduzione* (Comitati di autoriduzione) sa rozšírili až do Chioggie, kde svoje účty znižovalo asi 2 500 rodín. V benátskej provincii sa spolu zapojilo asi 15 000 rodín.

Výbor zorganizoval veľkú *autoriduzione* demonstráciu, ktorá sa začala na meste v Mestre, smerujúc k Piazza Ferretto, kde sme založili veľký oheň z účtov za elektrinu a plyn, ktoré sme znížili. Po štyroch mesiacoch celoštátnych protestov podpísala vláda s odborními dohodou o znížení cien elektriny. Tí, ktorí sa angažovali vo výbere, hovorili, že také silné puto medzi továrňou a komunitou nikdy predtým neexistovalo.

Továrenská práca škodí zdraviu

Hovorme teraz o sedemdesiatych rokoch. Poškodzovanie zdravia v továrni a v každodennom živote bolo čoraz horšie; povedal by som, že neznesiteľné. Odbory sa k tomu nevyjadrovali. Nehody a akútne otravy boli na dennom poriadku. *Potere Operaio* si uvedomovala tento problém a prevzala protesty pracujúcich. Povedali sme, že peniaze nemôžu vyvážiť škody na zdraví. Robotníci nechodia do továrni preto, aby robili výskum, ale preto, lebo sú nútení. Práca nie je spôsobom života, ale nevyhnutnosť predávať sa v záujme prežitia. Bojom proti práci, proti donucovaniu predávať sa, sa prehršujeme proti všetkým pravidlám spoločnosti. A bojom za menej práce, aby sme už nezomierali otravou v práci, bojujeme proti ohrozovaniu zdravia. Každé ráno vstávať a ísť do práce poškodzuje zdravie; je škodlivé držať sa pracovných cyklov, metód produkcie; je škodlivé robiť prácu na smeny; je škodlivé ísť domov so mzdou, ktorá vás núti vracaa sa do továrne.

Spustili sa štrajky proti poškodzovaniu zdraviu, aj tie tvrdšie. Pracujúci obišli neprítomné odbory, ktoré sa uspokojili s faktom, že každý robotník už mal zdravotný preukaz. Nielen *Potere Operaio*, ale aj *Lotta Continua* a iné skupiny konali proti apatii odborov a proti apatii ľavicových politických strán. Inštitúcie sa takmer vôbec nezúčastňovali. Náš slogan znel: zatvorenie továrne, rekonštrukcia závodu a opätovné otvorenie, pričom Montedison bude po celý čas vyplácať mzdy. Boje sa

stali „krvavými“, až sa takmer celá továreň zastavila, vrátane chemických zariadení, o ktorých Montedison vždy hovoril, že sa nedajú zastaviť bez toho, aby došlo k ich zničeniu.

V tomto bode si nás povolali zdravotné a bezpečnostné úrady. Potom, čo úrady vypočuli obe strany a pochopili, že každý deň končili desiatky otrávených robotníkov v nemocnici v dôsledku únikov plynu, rozhodli sa, že oteraz všetci pracujúci v Porto Marghera musia nosiť plynové masky. Odbory sa snažili pôsobiť ľavicovejšie než my, a tvrdili, že toto opatrenie by malo zahŕňať nielen továrne v Porto Marghera, ale aj v priľahlých oblastiach. Skutočne zo seba spravili šašov: uprostred štrajku sme zorganizovali ukrižovanie na námestí pred bránou 3 závodu Petrolchimico. Vztyčili sme štvormetrový kríž, na ktorom bola pripevnená bábka s plynovou maskou, symbolizujúca Ježiša Krista. Na nápise stálo: „Montedison vám umožní zomrieť druhýkrát.“

Štrajk počas vyjednávania kolektívnej dohody tiež zahŕňal demonstrácie vo vnútri fabriky, kopirujúce demonstrácie vo Fiat Mirafiori, ktoré pre nás, v Marghere, boli legendárne. Tento spôsob boja vyjadroval jednotu pracujúcich. Keď boli motivovaní a nahnevaní, vnútorné demonstrácie mali úspech, inak bolo lepšie vôbec to neskúšať. Pokiaľ mal výbor vybudovanú sieť vo vnútri továrne, mohli sme tieto demonstrácie organizovať, a dokonca donútiť odbory, aby ich podporili. Pri demonstráciách sa nám podarilo objaviť pár robotníkov, ktorí sa pokúsili zbabelo stiahnuť. Neskôr sme v jedálni týchto robotníkov vylúčili tak, že sme búchali taniermi o stôl. To je niečo, čo sa psychologicky ťažko znáša. Mnohí potenciálni štrajkokazi sa k štrajku pridali, aby sa takémuto zaobchádzaniu vyhli.

Spolupráca s *Il Manifesto*

V rokoch 1970 a 1971 sformovali *Il Manifesto* a *Potere Operaio* *Politický výbor*, ktorý prežil len niekoľko mesiacov. Ľudia sme s ním obznanímli prostredníctvom letákov a kongresu, ktorý sa, myslím, konal na katedre architektúry benátskej univerzity. To, o čom sa hovorilo počas kongresu, nám vyhovovalo viac. Myslím si, že *Il Manifesto* hľadali

spojencov, ktorí by im pomohli rozbehnúť denník v Benátkach. V Marghere bola ich skupina zložená z niekoľkých súdruhov, ktorí odišli z PCI, vrátane veľmi malého množstva robotníkov. Bola bližšie k *Lotta Continua* než k *Il Manifesto*.

Reforma odborov

Začiatkom sedemdesiatych rokov sa politika odborov týkala „štruktúrálnych reforiem“. Po daňovej reforme sa daň zo mzdy strhávala priamo zo mzdy robotníka; zamestnávateľ sa tak stal pomocníkom štátu. Reforma priniesla daň z pridanej hodnoty IVA, ktorá nahradila starú daň z predaja IGE, a viedla k prudkému nárastu cien. Reforma zdravotníctva potom z podnikových lekárov a sudcov urobila bojovníkov proti absentérstvu.

Tieto reformy sme chápali ako snahu zaviazat pracujúcim oči. Chceli sme budovať alternatívu k politickej línii odborov – tak vo formách boja, ako aj v cieľoch. Našími alternatívami boli požiadavky zásadného zvýšenia mzdy a automatické povyšovanie. Proti zdravotným rizikám stála konkrétna požiadavka a masový boj: zatvorenie nebezpečných oddelení – rekonštrukcia a pokračujúce vyplácanie miezd – opätovné otvorenie závodu. Na individuálnej úrovni sme používali absentérstvo. Proti zvyšovaniu cien sme navrhovali reapropriáciu [kolektívne kradnutie v obchodoch, často označované ako *la spesa proletaria*, „proletárske nakupovanie“], zníženie nájomného a cien elektriny. Takisto sme navrhovali tvrdšie formy boja v továrni – štrajky, ktoré by naozaj zastavili výrobu.

Sieť dielenských kolektívov

V roku 1971 sme zintenzívnili kontakt s inými skupinami založenými na úrovni dielne, ktoré buď neboli zviazané s politickými organizáciami, alebo mali dosť plnenia úlohy ich „masových organizácií“. Tieto skupiny mali základňu v Miláne (v Alfe, Pirelli a Semiens), v Ríme (Poliklinika, ENEL) a v Neapole (Usciro) a v iných továrňach. Spolu sme vydali niekoľko čísel časopisu *Il Bollettino degli organismi autonomi operai* (Bulletin autonómnych organizácií pracujúcich).

Koncom roku 1971 sa *Výboru* na podnikových zhromaždeniach v Petrolimico a v Châtillone podarilo zvrhnúť kolektívnu dohodu pre chemický priemysel. Z tohto úspechu vzniklo – vedené vôľou organizovať sa nezávisle – *Assemblea Autonoma di Marghera*. Jadro tvorili robotníci z *Výboru*, z *Lotta Continua*, pracujúci z Petrolchimico a Châtillone, ktorí odišli z odborov, a kovorobotníci z Ammi a Dimm. *Assemblea* bolo založené na historických cieľoch *Výboru*: skrátenie pracovného týždňa na 36 hodín pri rovnakých mzdách, pretože nové stroje zvyšujú moc mŕtvvej práce nad robotníkmi; mzdové kategórie založené na odpracovaných rokoch, a nie na formálnych zručnostiach, pretože zručnosti, ktoré vyžadujú šéfovia, sa dajú získať za pár rokov strávených v továrni; odmietnutie pracovať v oddeleniach, ktoré predstavujú zdravotné riziko ako najpriamejší spôsob, akým sa vyhnúť škodlivým dôsledkom; úplná rovnosť modrých a bielych golierov, ktorá umožní efektívny spoločný boj.

Ďalším ústredným vláknom intervencie bol zámer preniesť naše témy z továrne do susedstiev: ceny, nájom, elektrina, *autoriduzione* účtov ako opätovné prisojenie si mzdy. Prvoradým zámerom bolo organizovanie zdola, mimo odborov. *Assemblea Autonoma* sa usilovalo založiť výbory oddelení ako kapilárne organizácie vo vnútri továrne. Kritizovali sme politické organizácie – vrátane *Potere Operaio* – za to, že „utekajú vpred“.

Proti „úteku vpred“

V máji 1973 sa konal kongres v Rosoline. Dovtedy mali rôzne prúdy a lokálne vetvy *Potere Operaio* len málo spoločného. My z Marghery sme na kongres šli odhodlaní obhajovať našu vlastnú prax, teda poukázať na všetky továrenské kolektívy, ktoré sa neustále organizovali mimo politických skupín a mali požiadavky, ktoré presahovali požiadavky odborov, a chceli sa organizovať a koordinovať rovnakým spôsobom, ako my. Pre Povstaleckú stranu a únik smerom k militarizácii konfliktu nebolo miesta. Mysleli sme si, že bolo správne hovoriť o spoločenskom robotníckovi namiesto masového robotníka, no absolútne sme nesúhlasili, keď prišlo k otázke, ako sa má organizovať spoločenský robotník – a ako my. V tom čase sme boli vyslovene prísny. Iba tí, ktorí pracovali

v továrni, mohli hovoriť za *Autonómne zhromaždenie*. Teda žiadni „externisti“. Chceli sme sa vrátiť k základom a k časom, kedy avantgardu organizácie tvorili ľudia, ktorí bojovali, v materiálnom zmysle, v školách a v továrňach – a nie tí, ktorí im iba radili. Chceli sme sa rozísť s tendenciou delegovania, pri ktorom nezávislá avantgarda robí veci, a skupina potom bojuje o vedenie.

Do roku 1974 *Výbor pracujúcich* a neskoršie *Assemblea Autonoma* používali časopis *Potere Operaio* del Lunedi, a neskôr *Rosso*. Používali sme ich na podloženie a zovšeobecnenie našich analýz a komunikáciu s inými skupinami. Potom sme začali vydávať malý, asi 30-stranový zin *Lavoro Zero*. Sami sme ho písali, tlačili a distribuovali. Bol našou odpoveďou na rôzne potreby a mal slúžiť rôznym cieľom, predovšetkým organizovaniu. Chceli sme, aby vytvoril referenčný bod a viedol k určitej unifikácii nami organizovaných bojov v oddeleniach, ktoré boli vtedy veľmi časté. Továrenské noviny, schopné vyjadriť a spojiť záujmy všetkých robotníkov; také, ktoré vydávajú nielen letáky z bojov, ale aj všeobecné analýzy situácie. Pre nás už táto úroveň politickej praxe bola „Stranou“: od boja v oddelení k všeobecnej analýze situácie, aby sme spojili ekonomické a politické. Na týchto úrovniach sme robili všetko, čo bolo v našich silách. Na iných úrovniach sme sa však buď nechali našať dianím, zostávali pasívnymi alebo boli jednoznačne proti.

Počas týchto rokov sa životné náklady občas ročne zvýšili o 15 až 16 percent, hoci kompenzácia inflácie čiastočne miernila ich dopad. Séfovia tvrdili, že samu infláciu spôsobovalo kompenzovanie inflácie, a mnohí reformisti (politické strany a iní) túto pozíciu zdieľali. V tom čase sa kompenzácia inflácie počítala na základe mzdovej kategórie, takže tí, ktorí zarábali málo, dostávali aj nízku kompenzáciu. Hovorili nám tiež rozprávku o tom, že „nesmieme požadovať vysoké mzdy, pretože aj tak ich pohltí inflácia“. Boli sme presvedčení, že musíme intervenovať aj mimo tovární, aby bolo počuť náš názor.

Niektoré súdružky a ženy z proletárskych oblastí Mestre sa tento boj pokúsili spojiť s bojom za mzdu za domácu prácu.

Počas nasledujúcich rokov organizoval „Výbor boja proti zvyšovaniu cien“ *autoriduzione* nájomného a okupácie domov. To sme boli my!

Náš koniec

V roku 1976 bola politická klíma hrozná. *PCI* medzi „*Historickým kompromisom*“ a „politikou obetovania“ pod vedením Berlinguera už úplne stratila smer. Odbory sa pod vedením Lamu, Carnitiho a Benvenuto stali prevodovým remeňom zodpovednej politiky zoči-voči rozsiahlej ekonomickej kríze. V továrňach vynútili „politiku obetovania“ EUR [podľa štvrté v Ríme, kde sa konal kongres odborov] tým, že podpísali škrtiace zmluvy, ktorých cieľom bolo znížiť mzdové náklady a zvýšiť produktivitu. Predávanie robotníkov bolo čoraz horšie; rozdelenie medzi

„permanentnými“ a „príležitostnými“ pracujúcimi prinášalo svoje ovocie. Už sa nám nedarilo organizovať boje so sľubnou politickou perspektívou.

Koncom roka 1976 prešiel zákon, ktorý mal schladiť kompenzáciu inflácie. V januári 1977 zamestnávateľský zväz a odbory podpísali dohodu, ktorá stanovila okrem iného:

- zrušenie automatického kompenzovania inflácie;
- zrušenie siedmich sviatkov pracovného pokoja;
- právo premiesterovať pracujúcich vo vnútri podniku, ak si to vyžadoval rozvrh smien a nadčasov;
- opatrenia proti absentérstvu.

Okrem toho sa zvýšila miera štátnej represie (Cossigov zákon umožnil deväťročné predbežné zadržanie), objavila sa Calogerova teórema*, kolaborácia *PCI*, masakry organizované štátom...

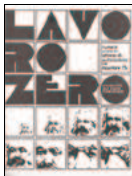
V sobotu 7. apríla 1979 zaútočil padovský prokurátor Calogero bleskovou rýchlosťou: desiatky ľudí v Miláne, Padova a v Ríme boli zatknutých, všetko bývali členovia *Potere Operaio* a vtedajší militanti *Organizovanej autonómie pracujúcich*. V pondelok 9. apríla titulok *Controlavoro* hlásal: „Volebná kampaň sa začala“, pričom voľby sa mali konať v máji. Debaty okolo zatknutí sa týkali otázky, ako by sme mali reagovať. Rozhodli sme sa zúčastniť informačnej kampane o 7. apríli tým, že založíme jeden z mnohých Výborov 7. apríla, a budeme pokračovať v našej politickej práci.

Dvadsaťdruhé prvého decembra 1979 došlo k ďalšej vlne represii. Zatýkalo sa v Miláne, v Ríme, v Padove a v Benátkach. Tentoraz nás to priamo zasiahlo – *Augusto Finzi* a ďalší súdruhovia boli zadržaní. 24. januára udrel tretí blesk zatýkaním v Miláne, Novare, Come, Janove a Benátkach, a medzi zatknutými bol náš súdruh *Gianni Sbrogìò*. Dvadsaťdruhé deviateho januára zabil *Brigate Rosse* námestníka riaditeľa Petrolchimico a všetka tlač spjala túto vraždu s našim zatknutím. Rovnaká rovnica vznikla neskôr, keď *Brigate Rosse* zabil šéfa protiteroristického oddelenia benátskej polície. Média pokračovali vo verejnom procese proti nám: *Controlavoro*, *Lavoro Zero* a vydavateľské družstvo COM2 obvinili, že sú hnacou silou vražd a zatknutých súdruhov vykresľovali ako teroristov.

[* *Pietro Calogero* byl vyšetřujícím soudcem v Padově a sympatizantem *PCI*. Právě on stál za zatčením a obžalováním Toniho Negriho a většiny intelektuálů a akademiků z *Autonomia Organizzata* (aka *Autonomia Operaia*) v roce 1979 z terorismu a pokusu o podvracení státu. „*Calogeroův vzorec*“ je založen na předpokladu, že *Autonomia Organizzata* a *Brigate Rosse* byly organizace, které se doplňovaly: první byla podle něj mozekem, jehož příkazy prováděla druhá – a představitelé *Autonomia Organizzata* tak měli být „duchovními otci únosu *Alda Mora*“. Ve skutečnosti *Autonomia Organizzata* kritizovala *Brigate Rosse* jako anachronistické marxisticko-leninské uskupení. – pozn. překl.]

Kruh sa uzavrel. Boli sme rozdrvení medzi ozbrojenými skupinami a štátnou represiou. Pre autonómny boj robotníckej triedy už nebolo miesta.

Bez ohľadu na to mohlo dôjsť k výnimočnému završeniu príbehu, ktorý sa začal pred mnohými rokmi. Napriek všetkým individuálnym a kolektívnym pokusom vytesniť ich z historického obrazu tvorili masoví robotníci – de-kvalifikovaní, vykorenení, nerešpektovaní, zodpovední za dezorientovanie ľavicových strán a ich politických modelov – hnciu silu prepletenia veľkého cyklu boja za iný život v továrni a v spoločnosti. □

Zlyhanie

Začiatkom 70. rokov sa uzavrela dôležitá kapitola v dejinách triedneho hnutia; všetky procesy centralizácie a vybudovania straníckej formy, ktoré boli adekvátne kvalite hnutia (nielen tie, ktoré iniciovala Potop), zlyhali. Treba zdôrazniť, že v rokoch 1968-69 boli všetky tieto pokusy udržať revolučné napätie podporované väčšinou a mali masový charakter. Ich zlyhanie sa javí ako strata sociálnej reprezentácie mimo-parlamentnej ľavice, ako jej diaspóra. Ide však tiež o spiatočnosť celej ľavice vo vzťahu k procesom de-kompozície triedy, hnanej celosvetovou kapitalistickou reštrukturalizáciou v rozvinutých centrách. Ide o neschopnosť oficiálneho hnutia pracujúcich skonsolidovať svoj reformný projekt ako odpoveď na iniciatívu kapitálu.

*Bianchini/Pergola, Predslov k opätovnému vydaniu
„Potere Operaio – giornale politico degli operai di Porto Marghera 1967-69”,
Padua 1980*

„Dělníci by měli vzít věci do svých rukou“

**Výňatek z rozhovoru s Giannim Sbrogiò
o politice zastoupení
a pokusu zavést odmítání práce uvnitř továrny**

Jedny z nejzajímavějších pasáží rozhovoru s Augustem Finzim se týkají vašeho úsilí organizovat se sami bez politické vrstvy...

Tím jsme byli posedlí pořád. Tuto myšlenku se nám povedlo přeložit do praxe organizováním *Assemblea Autonoma*. Vždy jsme byli posedlí odmítáním zastupování, reprezentace. Chtěli jsme, aby dělníci odmítli předávat zodpovědnost jiným, odborům či politické straně. Nechtěli jsme ji odevzdávat do rukou struktury, která se od nás lišila. Takový byl náš postoj, takže náš největší politický smutek, který jsme pocítovali ať jako *Potere Operaio*, jako dělnická skupina Porto Marghera či jako *Autonomní shromáždění*, se vždy týkal toho, že na konci nás dělníci budou chtít mít jako delegáty. To nás vždy uvrhlo do krize, protože jsme tuto politiku zastupování odmítali, ovšem na konci nás v této pozici, jako delegáty, dělníci chtěli vidět. My jsme chtěli, aby dělníci, kteří se shodli na minimu debat a požadavků, vzali věci do svých vlastních rukou, od A do Z, od boje až po navrhování požadavků.

Na téhle otázce jste se však neshodli vždy. Germano Mariti mluví o delegátech v továrních odděleních a o továrních radách velmi pozitivně. Obojí považuje za dělnické výdobytky. Na druhé straně Augusto Finzi má za to, že odbory byly schopny využít těchto orgánů k tomu, aby znovu získaly kontrolu nad boji.

Ano, v hrudi nám byla dvě srdce. V Itálii byly *tovární rady* ustaveny v roce 1969, na konci velkého cyklu bojů. Politicky se jednalo o institucionální pokusy odborů obsáhnout boje, které se rozvinuly mimo jejich organizace. Mnoha dělníkům, kteří byli organizováni v odborech, tovární rady dovolily demokraticky spolu navzájem debatovat. Zavedení továrních rad bylo potřebou členské základny a stalo se potřebou úroveň, které tím či oním způsobem muselo modifikovat organizovanou uroveň dělnických bojů. *Potere Operaio* stálo zcela na druhé straně, naši pozici bylo, že *tovární rada* byla strukturou v rukou odborů a byla pro ni funkční. V Porto Marghera se kolem tohoto tématu rozvinuly intenzivní debaty. Na jedné straně jsme viděli v zavedení tovární rady pokus asimilovat tovární boje. Na straně druhé jsme zaznamenali, že ji dělníci využívají, a proto jsme tento organismus přijali, abychom řekli to, co jsme říci museli, navzdory faktu, že jsme sami neměli žádný zájem na tom, být uvnitř tovární rady. Jinými slovy: věděli jsme, že jakmile

budeme zvoleni do *tovární rady* (Ammi Germano byl zvolen jako delegát oddělení a já jako zástupce bílých límečků), záleží všechno na tom, být organizováni mimo tento orgán, abychom přenesli takzvanou politickou linii (která byla stanovena externě), tedy výběr cílů, do rady, která ji poté přijme.

Naším politickým cílem bylo organizovat autonomii dělnické třídy. Ke konci se *tovární rada*, která byla vytvořena jako demokratická možnost pro potřeby dělnické členské základny, stávala víc a víc nástrojem odborového aparátu. Někteří členové rad museli být odboráři, což původně neplatilo. Když se všechny tři odborové federace dohodly, začala ještě restriktivnější fáze a struktura se stala ještě byrokratičtější. Na konci byla všechna rozhodnutí činná výborem rady, jehož cíle se od oficiální odborové linie lišily jen zřídka.

Odmítnutí práce poškozující zdraví

Proč trvalo tak dlouho, než v podniku Petrolchimico vypukly boje proti chemické výrobě poškozující zdraví? V jakém bodě dělníci odmítli akceptovat svůj osud? S jakými formami boje přišli?

Musíme rozlišovat mezi ocelářským a chemickým průmyslem. Nebezpečí, jemuž je vystaven kovodělník, je mnohem viditelnější a bezprostřednější, od prachu po hluk. Pro dělníka v chemičce je nebezpečí mnohem zákeřnější. Zde byla zdravotní rizika odhalena později, částečně kvůli tomu, že byla držena v tajnosti. Kovodělník pracující před pecí věděl, proti čemu musí bojovat – proti hluku, špině, výhni – a proto bylo možné organizovat se a bojovat proti tomu. Chemičti dělníci samozřejmě o něčem věděli, avšak současně s tím byli lapeni mezi nízké mzdy a odbory, které přijaly úhel pohledu šéfů, takže akceptovali příplatek za rizikovou práci. Byli jsme v té době u toho, proto jsme řekli: ne, tenhle druh práce je nepřijatelný! A pokoušeli jsme se vyjadřovat linii odmítnutí práce, která přišla od *Potere Operaio*... tento slogan, tento projekt, který byl, jak jsme si mysleli my, nepostradatelný. Dělník musel do tohoto rozporu vnést sám sebe, musel si říci: musíme vyrábět, ale jak, co a kde? A těmito třemi otázkami jsme odstartovali debatu o odmítnutí práce.

Žádný dělník nás neměl za lenochy či lidi, kteří nechťejí pracovat, protože jsme říkali: „My pracujeme ještě více než vy, my děláme práci v továrně jako vy, potom jdeme na tři hodiny na shromáždění a poté organizujeme boj. My pracujeme daleko víc než vy!“ Práce, kterou jste nuceni dělat, je jedna věc, práce, kterou jste si zvolili sami, jiná. Jste nuceni pracovat za nízkou mzdou v životu nebezpečném prostředí, odmítnutí práce proto znamená začít měnit samu organizaci práce.

Uvnitř *Potere Operaio* na nás často nahlíželi jako na „pravici“, protože jsme o odmítnutí práce mluvili spíše reformistickým než revolučním způsobem. Protože jsme odmítnutí práce „demontovali“, protože jsme

nemluvili jen o boji, který má porazit systém. Dívali se na nás jako na „odboráře“. Kdo ví, díváme-li se na to z dnešní perspektivy, možná bychom bývali dobrými odboráři, kdybychom si nevybrali jinou cestou, ale ve skutečnosti jsme často působili jako kritické svědomí odborů. Otevřeli jsme oči dělníkům a ukázali, že je možné organizovat se jinak než v odborech.

Přímé zkrácení pracovní doby

Jak jste si vynutili 36hodinový pracovní týden? Je pravda, že dělník musel pracovat jen šest hodin, ale poté nemohl jít domů a musel zůstat další dvě hodiny v továrně?

To bylo v oddělení elektrolýzy zinku. Tento boj byl pokusem uvést do praxe slogan prosazovaný *Potere Operaio*: zkrácení pracovní doby jako výraz odmítnutí práce a boje proti práci poškozující zdraví. Požadavek okamžitého zlepšení kvality života. Mysleli jsme si, že tento požadavek je nejvhodnější v situacích, kde byla práce neškodlivější a nejnebezpečnější. To bylo v oddělení elektrolýzy zinku, kde se čistý zinek vyrábí elektrolýzou oxidu zinečnatého rozpuštěného v kyselině sírové. Zinek je produkovaný v systému, v němž jsou energizovány buňky naplněné roztokem. Čistý zinek se hromadí na aluminiových katodách. Každý den měli dělníci za úkol zinek z katod po šest hodin seškrabávat. Poté musely být vyčištěny anody od povlaku, což trvalo hodinu a půl.

V těchto odděleních jsme organizovali zdravotní kontrolu dělníků, abychom ukázali, jak je tato práce škodlivá. Bylo jasné, že mnoho dělníků si vypěstovalo problémy zasahující ústa, nos, krk a uši, protože tyto části byly vystaveny kyselině sírové a hluku. Organizovali jsme boj za snížení pracovního tlaku skrze zkrácení pracovních hodin. Zvolili jsme velmi tvrdé formy boje spolu dělníky, kteří zastavili seškrabávání katod.

Management musel odpojit elektřinu a stroje zastavili produkci zinku. Pokud by management neodpojíval elektřinu, hromadilo by se víc a víc zinku a nakonec by to zařízení zničilo. Takže byli nuceni zastavit stroje. Tak to pokračovalo několik dnů, myslím, že v některých úsecích stála produkce po deset dnů za sebou. Dosáhli jsme směrnice, že dělníci, kteří šest hodin seškrabávají katody, potom nemusí čistit anody.

Předtím měli po šesti hodinách přestávku a poté čistili anody po další hodinu a nakonec po tři hodiny osm hodin. Po onom boji pracovali jen šest hodin, poté šli na oběd do kantýny a do práce se už nevraceli. Anody vyčistila jiná skupina dělníků, které kvůli tomu musel zaměstnavatel najmout. Nakonec jsme to zakončili v dohodě pro úroveň oddělení, která ale oficiálně neexistovala, protože odbory tento požadavek nepodporovaly. Poté se ale odbory nakonec rozhodly smlouvu podepsat a dohoda se stala oficiální. Tento výdobytek však odbory nechťejí zveřejnit. My jsme se, naopak, snažili uvést ho ve známost všemi prostředky.

Do roku 1975 dělníci seděli v kantýně a hráli karty, nebylo jim však dovoleno odejít z továrny Proto jsme organizovali boj za právo továrnu opustit. Formou tohoto boje bylo odejít z práce po obědě, aniž si dělník odpíchl. Management začal rozesílat výpovědi z práce, ospravedlněné tím, že dělníci opustili pracoviště před koncem směny. V této situaci musely odbory intervenovat. Na konci bylo řešení, že v době státních svátků mohli dělníci odejít o hodinu dříve, během normálních pracovních dnů o půl hodiny dříve. Zaměstnavatel ale musel na čištění katod přijmout nové dělníky. Tak to zůstalo po celou dobu, co jsem v továrně pracoval, než jsem byl v roce 1980 uvězněn. Poté došlo k restrukturalizaci i v téhle záležitosti. □

DODATOK

Processo Petrolchimico –

Proces proti Montedison a Enichem

Gabriele Bortolozzo sa narodil v roku 1934 v Campalto neďaleko Benátok. Tridsaťpäť rokov bol chemickým robotníkom v Petrolchimico v Porto Marghera. V 70. rokoch sa dozvedel o riziku rakoviny vo výrobe PVC a všimol si, že čoraz viac jeho kolegov zomieralo na zákernú chorobu. Krátko nato začal s vyšetrovaním. V prieskume, ktorý urobil v oddelení, ktoré v autoklávoch polymerizuje MVC (monovinylchlorid) a vyrába tak PVC, napačítal 149 mŕtvych a viac než 500 postihnutých rakovinou. Od roku 1985 spolupracoval s časopisom Medicina Democratica, ktorý v roku 1994 uverejnil jeho správu o úmrtiach v petrochemickom priemysle. Bortolozzo opakovane poukazoval na smrťiacu hrozbu. Podal tiež niekoľko trestných oznámení.

Chemické odbory FULC chceli Bortolozza zdiskreditovať ako špióna, plateného zahraničnými konkurentmi za to, aby vyšetrovaním škodil talianskemu priemyslu.

Bortolozza podporil prokurátor Casson, člen PCI, ktorý predtým vyšetroval aféru Gladio. Potom, čo v dvoch benátskych denníkoch vyšiel oznam, vyzývajúci všetkých chorých a smútiacich príbuzných, aby sa ohlásili a prehovorili o svojom zdraví a pracovných podmienkach, objavovali sa stále ďalšie dôkazy a k úsiliu sa pridalo 507 ľudí.

Bortolozzo sa nedožil zahájenia súdneho procesu. Dvanásteho septembra 1995 zomrel pri autonehode.

Proces s 31 topmanažérmi, medzi ktorých patrilo aj vedenie talianskeho chemického priemyslu, sa začal v marci 1998. Obvinenie znelo: „mnohonásobné zabitie z nedbalosti“ a „zodpovednosť za ekologickú katastrofu“ vypúšťaním dioxínu a ďalšieho chemického odpadu do vodných tokov a okolia Benátok.

Len pár týždňov po začatí procesu sa šéfovia firiem priznali k čiastočnej zodpovednosti a príbuzným obetí z oddelenia polymerizácie MVC ponúkli mimosúdne vyrovnanie vo výške 30 miliónov eur. Mnohí ho prijali, keďže nechceli celý život čakať na odškodné, ako predtým žalobcovia v prípadoch Vajont a Seveso. Okrem talianskeho štátu, miestnej samosprávy, odborov a združení, ako napríklad demokratickí fyzici, zostalo zaangažovaných len 15 ľudí – vrátane synov Gabriela Bortolozza.

Vo svojej reči prokurátor usvedčil všetkých 28 obvinených z viacerých prípadov zabitia z nedbalosti a zločinov proti prírode. Pre Eugenia Cefisa, bývalého prezidenta ENI a Montedison, žiadal 12 rokov väzenia. Rovnaký trest žiadal aj pre Alberta Grandiho, bývalého riaditeľa Montedison a viceprezidenta Montefibre, a profesora Emilia Bartaliniho, šéfa ústrednej zdravotnej služby v Montedison. Pre všetkých obvinených žiadal spolu 185 rokov väzenia.

Súd proti všetkým očakávaniam oslobodil 2. novembra 2001 všetkých obvinených. Predložené dôkazy zmietol zo stola. Verdikt zdôvodnil tým, že začiatkom 70. rokov, keď sa úmrtia začali, obvinení nemohli vedieť o smrtiacich následkoch výroby. Rozzúrení kolektívni žalobcovia sa spolu s prokurátorom Cassonom odvolali.

Druhý proces sa začal v zime 2003/2004, a skončil sa 15. decembra rozhodnutím, ktoré v hlavných bodoch obžaloby mnohých obvinených oslobodilo. Niektorí boli odsúdení na poldruharočné podmienené tresty.

V občianskych procesoch sa niekoľkým robotníkom podarilo získať odškodné v rôznej výške.

Všetky fakty o procesoch:
<http://www.petrochimico.it>

O Bortolozzovom boji proti Montedison existuje dokumentárny film:

Porto Marghera – un inganno letale
(Porto Marghera – smrtiaci podvod)

Proces výroby PVC

Monovinylochlorid sa na PVC polymerizoval v autoklávoch. Zastaralé výrobné postupy vystavovali pracujúcich Porto Marghera riziku rakoviny. Ten, kto musel zvyšky MVC čistiť z hermeticky zatvárateľných sudov a potom ich nakladať do vriec, sa po ďalších niekoľko dní cítil, ako by „kráčal po vate“. Niekedy bola koncentrácia chlorínového plynu taká vysoká, že pracujúci, ktorí už beztak mali z plynu sladkú pachuč v ústach, museli rozbiť okná oddelenia. Napriek tomu sa do bezpečnejšieho vybavenia neinvestovali žiadne peniaze – a v závode dokonca platil pokyn, podľa ktorého sa staré, schátrané stroje mali udržiavať čo najmenej, aby sa neprerušovala výroba.

Jednotlivé chemické spoločnosti sa medzi sebou dohodli, že riziká spojené s MVC utulajú. Organizácia práce sa nesmela spochybňovať. Postihnutým pracujúcim teda zámerne nesprávne diagnostikovali

infekčné choroby a zamlčali pred nimi nebezpečenstvo, ktoré sa skrývalo v ich práci. Výsledkom bolo množstvo nádorových ochorení a úmrtí.

Kontaminácia zátoky

Proces vyplavil na povrch excesy minulosti: škodlivý výrobný proces, oblaky toxického plynu, nelegálne transporty a skládky toxického odpadu, vypúšťanie toxických látok do zátoky, kontaminácia podzemnej vody. Päťstošesť ton jedovatého koktailu z dioxínu, olova, ortuti a arzénu zničilo jednu z najkrajších lagún v Európe. Osemdesiat miliónov kubických metrov priemyselného odpadu, teda asi dvojnásobok kapacity lagúny, jednoducho vyklopili do mora. Päť miliónov kubických metrov skončilo v pôde. Keď pred dvanástimi rokmi objavili toxické skládky na pozemku továrne, spoločnosť začala škody znižovať tak, že celú skládku zrovnala so zemou a prikryla ju popolom. Vzápätí na nej vybudovali prístavaciu plochu pre helikoptéru vtedajšieho manažéra Raula Gardiniho. □

Informácie o lagúne:
<http://www.salve.it/uk/eco/default.htm>

Dioxínový oblak nad Sevesom

Sobota, 10. júla 1976, Seveso, periféria Milána. Chemická tovareň Icmesa so 153 zamestnancami, dcérska spoločnosť švajčiarskej chemickej firmy Hoffmann-La Roche. Reaktor na výrobu trichlórfenolu sa prehrieva a dochádza k úniku veľkých množstiev dioxínu. Vo fabrike je len niekoľko pracovníkov údržby a dočasne zamestnaných robotníkov. Toxický oblak sa neviditeľne rozplynul.

Výroba pokračovala ďalších 10 dní. Potom manažment priznal, že z reaktora unikla veľmi nebezpečná látka a že okolie môže byť kontaminované. V týchto dňoch zomrelo množstvo zvierat rôznych druhov. Obyvateľom okolitých okresov spôsobil dioxín dýchacie ťažkosti a potom „chlór akné“ (kožné ochorenie, spôsobené otravou chlóróm). Nakoniec bola širšia oblasť uzavretá a veľkú časť populácie evakovali. Niektoré nekompetentné núdzové opatrenia úradov ešte zväčšili škody na životnom prostredí a na zdraví ľudí. V konečnom dôsledku úrady dovolili postihnutým ženám ísť na interjúky. V tom čase boli v Taliansku potraty prísne zakázané. Skupina robotníkov v susednej továrni Montedison v Castellanze okamžite kontaktovala pracujúcich v Sevese. Založili ľudový výbor, aby príčiny nehody odhalili a dohnali zodpovedných pred spravodlivosť. Časopis Sapere zverejnil ešte v ten istý rok rozsiahlu správu. Zo štátneho krízového manažmentu boli vylúčení všetci experti. Proces s Icmesa sa ťahal roky. Skončil sa v roku 1987 oslobodením

takmer všetkých obvinených. Incidents v Sevese odhalili bezohľadnosť výroby v chemických továrňach, ako aj fakt, že pracujúci musia zviať boj proti poškodzovaniu zdravia do vlastných rúk.

Ludwigshafen-Oppau

K veľkým chemickým nehodám došlo aj v Nemecku – príkladom je dávno zabudnutý výbuch továrne BASF v Ludwigshafen-Oppau 21. septembra 1921, ktorý si vyžiadala 561 životov a doslova vymazal celú štvrť.

Katastrofa v Bhopále

Bhopálska katastrofa sa odohrala ráno 3. decembra 1984 v centre indického mesta Bhopál, ktoré má takmer 1,5 milióna obyvateľov. Spôsobil ju únik 27 ton plynu metylizokyanátu (MIC) z továrne na pesticidy spoločnosti Union Carbide India, Limited. Chemikáliám bolo vystavených asi 500-tisíc ľudí. Amnesty International uvádza 22 000 úmrtí ako umiernený odhad. Vyše 120 tisíc ľudí naďalej trpí dôsledkami katastrofy (dýchacie ťažkosti, rakovina, vážne postihnutia novorodencov, slepota...).

Výšetovanie, ktoré v novembri 2004 podnikla BBC, potvrdilo, že kontaminované sú zdroje pitnej vody, ako aj územie opustenej továrne a bývalé skládky. Bhopál sa často uvádza ako najhoršia priemyselná katastrofa v dejinách.

Z Wikipédie

http://en.wikipedia.org/wiki/Bhopal_disaster

Nová smernica o chemickom priemysle a nemecké odbory

„Nemecká federácia odborových zväzov a chemické odbory IG BCE protestovali proti sprísneniu európskej legislatívy o chemikáliách. V liste všetkým nemeckým poslancom európskeho parlamentu zastávajú schválenie kompromisu, dosiahnutého v parlamente, a zamietnutie ďalších snáh komisie pre životné prostredie.“ (Frankfurter Rundschau, 2. novembra 2006)

Európsky parlament práve (november 2006) diskutuje o prísnejšej smernici pre chemický priemysel, pretože riziká, ktoré predstavujú mnohé z 30 tisícov chemických látok, dlhé roky používaných v EÚ, sú zväčša neznáme. Minulý rok zvíťazili zástupcovia chemického priemyslu, ktorým sa podarilo presadiť „kompromis medzi ekonomickou efektívnosťou a ekológiou“. Podľa nich by mal štandard byť menej byrokratický a predovšetkým by nemal znevýhodniť európsky priemysel

oproti zahraničnej konkurencii. Zvlášť kontroverzný je úplný zákaz nebezpečných chemikálií, ktoré sa dajú nahradiť neškodnými alternatívami. (Podľa StuZ, 11. 10. 2006) □

Boj za to stojí!

Prejav Gianniho Sbrogiò v marci 2006 na univerzite v Padove, ktorý odznel ako súčasť seminára o bojoch pracujúcich proti úmrtiam spôsobeným azbestom. Robotníci z Porto Marghera a Sesto San Giovanni boli prítomní na pódiu. V Taliansku bolo použitie azbestu zakázané až v roku 1992 (Nemecko: 1993, Anglicko: 1985 – zákaz tzv. amfibolového azbestu). Úmrtia pracujúcich na zhubné nádory, takzvané mezoteliómy, ktoré sa objavujú v pohrudnici, pobrušnici či v osrdcovníku (väzivový vak obklopujúci srdce), však pokračujú. Očakáva sa, že prípady budú vrcholiť medzi rokmi 2010 a 2015. Tieto choroby sa v raných štádiách ťažko diagnostikujú a takmer vždy končia smrťou. Dotknutí robotníci s azbestom pracovali najmä v 70. rokoch: v Eternite v Bredě (stavba lodí), v stavbe vlakov a v Petrolchimico.

Chcem vám prečítať pár viet z letákov, ktoré sme v tých časoch vydávali.

November 1972, analýza pracovných podmienok vo fabrike: „Z posledných stretnutí nových oddelení v Petrolchimico 2 vyplýva, že podmienky sú, v porovnaní s už dosť dramatickou situáciou v starom závode, strašné. Nájdete tam všetko: zdravotné riziká, obrovskú pracovnú záťaž, hluk a autoritárske správanie nadriadených. Stručný prehľad pracovných podmienok v nových oddeleniach:

TDI (výroba fosgénu): na konci roku 1972 už 150 otrávených robotníkov.

Hluk a vibrácie, ktoré vydávajú veľké kompresory na oddelení CR, sú neznesiteľné. V dôsledku toho po ôsmich hodinách práce robotníci strácajú schopnosť udržať rovnováhu.

Na oddelení DL, kde sa vyrába perchlóretylén, sa otrávil už 70 ľudí. V auguste oblak chloridu z oddelenia CS (výroba chloridu a ľúhu sodného elektrolyzou), pokryl celé Porto Marghera."

Autonómne zhromaždenie Porto Marghera v roku 1974 napísalo: „Robotníci nechodia do továrni preto, aby robili výskum, ale preto, lebo sú nútení. Práca nie je spôsobom života, ale nevyhnutnosť predávať sa v záujme prežitia. Bojom proti práci, proti donucovaniu predávať sa, sa prehrešujeme proti všetkým pravidlám spoločnosti. A bojom za menej práce, aby sme už nezomierali otravou v práci, bojujeme proti ohrozovaniu zdravia. Každé ráno vstávať a ísť do práce poškodzuje zdravie; je škodlivé držať sa pracovných cyklov, metód produkcie; je škodlivé robiť prácu na smeny; je škodlivé ísť domov so mzdou, ktorá vás núti vracaať sa do továrne.“

A neskôr, v marci 1975, napísal kolektív proti zdraviu škodlivej výrobe jeden pamflet, a spolu s ďalšími továrenskými skupinami ho vydali. Obyvatelov a pracujúcich v ňom upozornili na neustále (to znamená: 24 hodín denne, 7 dní v týždni) emisie vinylchloridu, rakovinotvorného plynu, do celej oblasti Marghera, Mestre a Benátok. V tom čase sa každodenne vypúšťalo 4 000 kilogramov denne. To znamená 3 000 kilogramov na jedného obyvateľa benátskej oblasti za rok.

V tejto situácii žiadali odbory viac peňazí pre robotníkov – chceli tento problém vyriešiť len rizikovým príplatkom. Problém, ktorý je dodnes otvorený, keďže v mnohých továrňach sa nerieši.. Hovorili sme, že takto to jednoducho nejde. Nemôžeme len dostať o trochu viac peňazí a všetko nechať tak, ako to je. Vymysleli sme slogany, stanovili ciele, a kládli si otázku, ako inak by sa dala zorganizovať práca v továrni. Povedali sme: koniec s plátbami za zdravotné riziká, a nezávisle sme sa snažili zistiť, ako by sme sa mohli organizovať tak, aby sme vo fabrike trávilí menej času.

V Petrolchimico si robotníci jednoznačným, presným a konkrétnym spôsobom zorganizovali iný pracovný čas, bez pomoci odborov. Práca tu bola rozdelená na smeny, rovnako ako dnes. Aby pracujúci v továrni trávilí menej času, vytvorili si ako metódu boja nový smenový plán, ktorý bol založený na piatich, nie štyroch smenách. Takže sa pracovalo len 36, nie 40 hodín. Podnikateľ teda musel počas týždňa hľadať ďalších robotníkov, aby zaplnil zvyšné miesta. Tento boj pokračoval dlho, potom ustúpil. V iných fabrikách sa nám podarilo vydobyť trvalé skrátenie pracovného času. Robotníci vo výrobe zinku v Ammi sa zorganizovali a presadili šesťhodinový pracovný deň namiesto osemhodinového. Samozrejme, pri rovnakej mzde.

Absentérstvo

Ďalšia vec, ktorú sme chceli obrániť, bol jeden veľmi spontánny postoj pracujúcich tých čias – myslím si však, že existuje aj dnes: absentérstvo, „maróдка“. Aby sa ochránili pred intenzifikáciou práce, pracovným časom, zdravotným rizikám a proti neznesiteľnej organizácii práce, robotníci zostávali doma a používali chorobu ako spontánnu formu obrany proti škodlivosti práce. Ako Autonómne zhromaždenie sme vydali krátky pamflet, ktorý vysvetľoval, ako sa treba organizovať tak, aby absentéri nemohli byť potrestaní. Podnikateľ a zdravotné poisťovne posielali lekárov na kontroly, robotci mali zistiť, či je chýbajúci robotník naozaj chorý. My sme zorganizovali akúsi „červenú pomoc“ ako prevenciu pred represiami šéfov proti tomuto spontánnemu boju. Pomohlo nám v tom pár súdruhov-právnikov, ktorí zadarmo zastupovali prepustených absentérov. Pochopiteľne, išlo o veľmi defenzívne formy boja proti ohrozovaniu zdravia. Dôležitejšie bolo, úplne sa vyhnúť zdravotným rizikám továrne. Preto sme prostredníctvom výboru oddelenia skontaktovali pracovníkov zdravotníctva práce v Padove. Tamajší súdruhovia-lekári potom v rámci svojho výskumu podnikli vyšetrovania vo fabrike a my sme doktorov použili na to, aby informovali pracujúcich o všetkých možných problémoch, ktorým v práci čelili. Naša požiadavka znela: uzavretie závodu, sanácia podľa najnovších vedecko-technických poznatkov, opätovné otvorenie továrne. Mzdy mali byť garantované po celý ten čas.

Moja otázka teda znie: líši sa dnešná situácia od tej, ktorej sme čelili my? Áno, rozvinuté krajiny síce zriadili, aby sa všetka zhubná práca outsourcovala do rozvojových krajín. No kapitál zároveň využil prekernosť a ilegálne zamestnávajúce, aby pracovné podmienky v mnohých sektoroch opäť vrátil do starých kolají. Preto sa toho veľa nezmenilo. Zdá sa mi však, že vôľa bojovať sa nezmenšila. Veľa ľudí si myslí, že problémy pracujúcej triedy sa dajú riešiť inými spôsobmi, no vy,

mladí, viete z vlastnej skúsenosti, že práca je čoraz prekérnejšia, čoraz menej istá (ak nejaká vôbec je) a že podmienky sa zhoršili. Zvyšovanie miezd už nepokrýva ani len infláciu.

Boj za to stojí!

Myslím si, že jedným z hlavných dôvodov dnešnej situácie je, že sa im akosi podarilo presvedčiť nás, že boj sa nevypláca. Podľa mňa opak je pravdou: boj sa vypláca! Chcem zdôrazniť ďalšiu vec: kapitál sa rozvinul preto, lebo tu bol boj pracujúcich. V skutočnosti každá forma boja, každá požiadavka pracujúcich vedie k skoku vo vývoji kapitálu, ktorý je jasne sprevádzaný zlepšením životných podmienok robotníkov. Minca má vždy aj druhú stranu: šéfom sa na jednej strane podarí zmocniť sa boja pracujúcich, aby tak zvýšili vlastnú moc či upevnili ju, no na druhej strane pracujúca trieda – hoci tento pojem dnes nie je veľmi v móde – úspešne bojuje za zlepšenie svojich životných podmienok. Naše životné podmienky istotne nie sú len kvantitatívnym, ale tiež kvalitatívnym problémom. Som presvedčený, že sa dajú zlepšiť len spojením síl, stanovením cieľov a foriem boja, prostredníctvom ktorých môžeme seba samých zobrať ich moc. □

Odmítnutí práce

Dělnický výbor Porto Marghera (1970)

V roce 1973 vydalo nakladatelství Merve Publishers v Berlíně knihu Toni Negriho *Krise státu – plánovače: komunismus a revoluční organizace*. Jako appendix obsahovala texty od Ferruccio Gambina (*Proti fabrikismu, za politickou mzdu*), Dělnického výboru Porto Marghera a Augusta Finziho.

Přeložili jsme text napsaný Dělnickým výborem, protože v něm dělníci formulují ústřední teze operaismu:

- dělnický boj je bezprostředně politickým bojem, tedy bojem o moc;
- dělníci jsou nuceni pracovat, aby mohli být kontrolováni;
- dělníci jsou specifickou silou a stojí proti společnosti v celém jejím souhrnu.

Nemáme dostatek prostoru, abychom zde publikovali text Augusta Finziho z roku 1972, v němž argumentuje pro utváření politických výborů a který sloužil jako materiál pro debatu na národním kongresu Potere Operaio. V němčině si ho můžete přečíst na internetové adrese wilddat-www.de. Pokud jste ho četli, pochopíte snáze to, co měl Augusto Finzi na mysli ohledně sebekritiky „sektářství“, o níž mluvil v dlouhém rozhovoru na DVD.

Co znamená zničit moc šéfů? Kdo šéfové jsou a co chtějí? Tyto otázky se zdají být hloupé, jsou ale zásadní, chceme-li formulovat naši politickou linii proti práci. Zaprvé musíme říci, že tvrdí-li selský rozum, že šéfové vykořisťují dělníky, aby zbohatli, je to mylné. Ono to tak samozřejmě je, ale bohatství šéfů není úměrné jejich moci. Například Agnelli by musel chodit oblečen ve zlatě, aby to bylo úměrné jeho produkci aut, on se však namísto toho spokojí s lodí a soukromým letadlem, s něčím, co si může dovolit i šéf daleko skromnější továrny, než je Fiat. To, co si chce Agnelli udržet a rozvíjet, je moc – a to se shoduje s rozvojem a růstem kapitalismu. Kapitalismus je neosobní silou a kapitalisté jednají jako jeho funkcionáři. Kapitalismus již vlastně kapitalisty ani nepotřebuje. Například v Rusku existuje kapitalismus, aniž by tam byli kapitalisté. Existence kapitalismu se v Rusku odhaluje skrze existenci zisku. Pravděpodobně je distribuován „spravedlivěji“, ovšem cílem komunistické revoluce není spravedlivější distribuce sociálního zisku, ale svrnutí samotných kapitalistických výrobních vztahů, které zisk vytvářejí. Svrhnutí musí být společenský systém, který zabezpečuje, že dělníci jsou nuceni pracovat. V tomto smyslu musejí být vzaty v úvahu také zkušenosti Číny a Kubu.

Více než cokoli jiného je v povaze kapitalismu zakořeněno pokoušet se konzervovat tento mocenský vztah, který proti dělnické třídě stojí, a využít svůj rozvoj k stále většímu posílení této moci. To znamená, že všechny stroje, technologické inovace, rozvoj průmyslu stejně jako nedostatečný rozvoj jistých oblastí jsou používány k tomu, aby byla dělnická třída politicky kontrolována. Existují klasické příklady takového kapitalistického chování: Zavedení pásu ve dvacátých letech minulého století bylo například odpovědí na revoluční vlnu, která šokovala svět hned po první světové válce. Chtěli se zbavit kvalifikované dělnické třídy, která umožnila ruskou revoluci 1917 a hnutí továrních rad po celé Evropě. Pás vedl k de-kvalifikaci všech dělníků, potlačil revoluční vlnu a dokonce změnil podobu třídního boje; to všechno vedlo v mnoha

zemích k nesporné politické porážce; chyběla jakákoli politická organizace, schopná přizpůsobit svou intervenci novému typu dělnického jednání.

Nicméně, nyní se tato technická struktura obrátila proti kapitálu tím, že produkuje zmasovění mzdových požadavků, přičemž jedním z hlavních důvodů je struktura výrobního cyklu. Kapitál proto tuto strukturu revolucionizuje a mezitím se snaží zbavit se dělníků a vytvořit daleko širší mzdové rozdíly, než jaké existují nyní, tím, že zavádí automatizaci, kterou používá doslova jako politický útok na dělnickou třídu.

Ve Spojených státech se tento manévr již odehrál a jediným důvodem, proč jej neopakovali šéfové v Itálii, je, že si nejsou jistí, zda mohou kontrolovat dělnickou odpověď na tento útok. To ukazuje, že pokrok, rozvoj, jímž se šéfové chlubí, není ničím jiným než neustálým pokusem přizpůsobit organizaci kolektivního kapitálu útoku dělnické třídy. Technologický pokrok není nikdy neutrální či nevyhnutelný, jak nám říkají šéfové a odbory pokaždé, když se mluví o přebytku dělníků způsobeném zavedením nových strojů. Právě proto, že věří báchorce o neutralitě vědy, omezují odbory tyto boje jen na obranu pracovních míst a nikdy nepřistoupí k problému z pohledu zkrácení pracovního dne. Věří či předstírají, že věří, tomu, že šéfové říkají pravdu: že zavedení stroje do jistých oddělení znamená, že práce je následně jen pro, řekněme, sto dělníků z dvou set, zatímco zbytek bude muset odejít jako oběť nevyhnutelného pokroku.

Jenže dělníci vycházejí z naprosto odlišné logiky: Pro ně znamená uvedení onoho stroje do výroby to, že místo stovky lidí pracujících osm hodin denně zde může být dvě stě lidí pracujících čtyři hodiny denně. Kromě toho, že by tato logika učinila pobyt v továrně snesitelnější, řešila by též problém nezaměstnanosti. Dělníci proto nejsou proti stroji, ale proti těm, kdo stroje používají, aby na dělníky uvalili práci. Někteří lidé říkají, že práce je nezbytná. My odpovídáme, že akumulace, které dosáhla věda (viz například cesty na Měsíc), je takového rozměru, že práce může být okamžitě redukována na pouhý periferní aspekt lidského života, spíše než aby byla chápána jako „samotný smysl lidské existence“. Někdo říká, že člověk pracoval vždy. My odpovídáme, že podle Bible je Země placatá a Slunce obíhá kolem ní. Taková byla realita před Galileem, tak to bylo vždy, takový byl vědecký úhel pohledu. Ale spíše než aby poskytoval vědecká vysvětlení, revolucionizuje tento problém současný společenský řád a prosazuje zájem těch, kdo materiálně vytvořili podmínky, které umožňují lepší společnost, než je ta současná.

Dělníci proto potřebují organizaci, která je schopná bojovat proti politické kontrole ze strany šéfů, která je schopná uchopit veškerou moc potřebnou k triumfu třídních zájmů. Dnes je pro šéfy a jejich mocenské mechanismy užitečné, použitelné všechno, od vědy až po dělnický boj,

pokud tento boj neusiluje o zničení výrobních vztahů, tedy o vymaňání se z politické kontroly šéfů.

Šéfové dokonce i utrácení své peníze na to, aby dělníky politicky kontrolovali a udržovali svou moc. V Americe existují šéfové, kteří jdou proti „pokroku“. Někteří tovární, v nichž byly počty dělníků sníženy automatizací, byly například nuceny vrátit se ke starým výrobním systémům, aby znovu zaměstnali dělníky, pod masivním tlakem ze strany bojů vedených většinou černošskými nezaměstnanými. To samozřejmě neznamená, že nezaměstnaní usilovali o tento výsledek, to ukazuje, jak šéfové používají vědu k tomu, aby vykonávali politickou kontrolu nad dělnickou třídou. Chování šéfů ukazuje dvě věci: zaprvé, že pokrok není vůbec neutrální, že se odehrává výlučně z úhlu pohledu politické kontroly sil, které by mohly oklestit kapitalistickou moc; zadruhé, že tato kontrola je vykonávána převážně skrze práci; ve skutečnosti šéfové těchto amerických továren nikterak nesnižovali pracovní den, aby dali práci nově zaměstnaným. Zachovali starý pracovní den, a to dokonce i za cenu, že se vrátili ke starým pracovním podmínkám, které existovaly před zavedením automatizace podniku. Kapitál je tak ochoten jít zpátky, ustoupit, budovat technicky překonané strojní zařízení, jen aby dělníky politicky kontroloval; s tímto cílem je dokonce ochoten platit dělníky, jejichž práce je zcela zbytečná. Právě tady se otázka odmítání práce stává centrální. Za současného rozvoje strojního zařízení je možné pracovat mnohem méně, pod podmínkou, že se stroje vynalezené moderní vědou nestanou výlučným monopolem Spojených států a Sovětského svazu, jak je tomu v současnosti, a budou dostupné po celém světě. Potřebujeme uvalit dělnickou logiku, podle níž je třeba vynalézt mnoho strojů, aby se víc a víc zkracoval pracovní den, s tendencí úplného vymizení. Dělnické potřeby jsou komunistické.

V tomto okamžiku už dál nemůžeme mluvit o socialismu. Socialismus je to, co existuje v Sovětském svazu, je to nová organizace práce, to však není to, co dělníci chtějí. Dělníci chtějí pracovat méně, než zmizí vše, co znamená účinné donucení.

Není pravda, že jsme v této společnosti svobodní. Jsme svobodní k tomu, abychom každé ráno vstali a šli do práce. „Kdo nepracuje, ať nejí!“ Je tohle svoboda? Naši svobodu omezuje jedna věc: práce. Ve skutečnosti jsme nuceni k práci. Řčení, podle něhož práce šlechtí, je výmyslem šéfů. Skutečná svoboda bude, až budou všichni lidé osvobozeni od potřeby pracovat, protože pro ně bude dostatek jídla, oblečení a uspokojování jejich základních potřeb. Tvrdíme, že již nyní, s existujícím strojním vybavením, by bylo možné realizovat mnoho z věcí, které se zdají být, mluvíme-li o nich, science fiction. V oddělení CV 16 během stávek ohledně poslední „kolektivní smlouvy“ v roce 1969 management udržoval autoklávy v chodu použitím nových zařízení pro automatické fungování jednotek. Dělníci byli doma a jednotky vyráběly. Při této příležitosti chtěli šéfové ukázat, že jsou silní, takže se nestarali

o to, zda tím nedelegitimizujú všetky své řeči o potřebě lidské práce. V továrně na dusičnany Montedison používají elektronický počítač, který automaticky řídí zařízení na výrobu čpavku: i tam se snaží zvýšit produktivitu bez pomýšlení na zkrácení pracovního dne. V těchto podnicích je daleko snazší ukázat, že zájmem systému je používat práci jako formu politické kontroly nad dělníky. Je skutečností, že tam je velmi málo manuálních úkonů a psychologického stresu; vše, co zůstalo, je fyzická přítomnost dělníka vedle stroje, kapitalistické násilí, které chce, aby si lidé stroji uvykli a byli jím ztrošeni.

Jaké však jsou prostředky k zrušení toho všeho? Cílem je zlomit kontrolní mechanismus, jemuž kapitál dělníky podřizuje. Dělníci jsou proti společnosti v jejím celku, liší se od všech ostatních, protože společnost ve svém celku je strukturována proti nim a dokonce zdokonalila sebe samu jako odpověď na všechna hnutí dělnické třídy. Boj dělnické třídy je, jak jsme viděli, vlastně dokonce nejdůležitější hnací silou rozvoje kapitalismu. Uvažte francouzský Květen (1968), kdy malé továrny upadly do krize: tato krize přispěla ke koncentraci kapitálu a rozvoji monopolů. Uvažte SSSR, kde revoluce roku 1917 akcelerovala kapitalistický rozvoj až tak, že se taková zaostalá země, jakou bylo carské Rusko, stala jednou z nejsilnějších kapitalistickou zemí na světě. Kapitál je tedy mocí, která reprodukuje sama sebe nezávisle na vůli jednotlivých individuí; zrušit kapitál proto neznamena zrušit soukromé vlastnictví, ale zničit samotné výrobní vztahy, znamená to zrušit potřebu pracovat.

Jaké konkrétní účinky tato revoluce způsobí, nemůže nikdo říci. Dokonce ještě méně můžeme zodpovědět otázku těch, kdo se nás ptají, čím chceme nahradit to, co chceme zničit. Tak problém nestojí. V žádné z velkých revolucí v dějinách lidé nevěděli dopředu, čím nahradí to, co se snaží zbourat, protože v revolučních dobách se charakterly lidí, vztahy mezi třídami mění tak radikálně, že je nemožné postavit jakoukoli historickou hypotézu.

Abyste zrušili kapitalismus, musejí dělníci změnit lidskou historii daleko hlouběji a radikálněji, než to udělala francouzská revoluce, proto je nemožné předpovídat, co se stane poté. Důležitější je spíše poznat, jak můžeme zničit to, co existuje teď.

□

Osoby, ktoré sa objavili vo filme

Augusto Finzi

Narodil sa v roku 1941 v Benátkach židovským rodičom. Tí ho po prímerí 8. septembra 1943, keď nacisti rozšírili deportácie Židov aj na Taliansko, zobrali do bezpečia v utečeneckom tábore vo Švajčiarsku. Po oslobodení sa vrátil do Benátok. Promoval ako technik na Štátnom Pacinotti v Mestre roku 1960. Potom 18 rokov pracoval ako technik v Petrolchimico, aj v oddelení výroby PVC, CV6. Zo začiatku sympatizoval s PSIUP a bol členom CGIL.

V roku 1967 objavil v podnikovej knižnici článok, uverejnený v časopise Chemical Abstracts, ktorý potvrdzoval, že výroba monovinylnchloridu bola v Rusku už roku 1946 označená za spôsobujúcu rakovinu. Tak sa začala jeho celoživotná kampaň proti smrti, ktorú spôsobuje chemický priemysel a nezmyselnosť kapitalizmu. Počas konfliktu okolo „harmonizovanej“ dohody o tarifách – po prevzatí Montecatini spoločnosťou Edison – sa z osamelého kritického mysliteľa stal robotnícky vodca a organizátor. Po vylúčení z odborov pomáhal vybudovať Potere Operaio v Marghere. V roku 1972 hral rozhodujúcu rolu v dočasnom zlúčení Potere Operaio s II Manifesto v Politických výboroch. Neskôr sa opäť angažoval vo fúzii Lotta Continua s koordináciou pracujúcich v Autonómnom zhromaždení Porto Marghera. Usiloval sa o novú formu organizácie pracujúcich bez osobitného vedenia.

Finzi sa podieľal na publikovaní robotníckych novín Lavoro Zero a ControlLavoro. Petrolchimico opustil v roku 1978 bez vyhliadok na nové zamestnanie. Dvadsať prvého decembra 1979 bol zatknutý v rámci vyšetrovaní 7. apríla. Vo väzbe bol dva roky a osem mesiacov. Nakoniec bol odsúdený a niekoľko mesiacov po procese strávil vo vazení v režime voľných vychádzok cez deň.

Od 80. rokov sa posilňoval tradičnou medicínou a zdravou životosprávu. V roku 1997 založil klub Amina – priatelia prírody. Prednášal a viedol kurzy o liečivých bylinách.

Finzi sa zúčastnil procesu proti Petrolchimico. Po desiatich rokoch dospel súd 7. apríla 2004 k záveru, že jeho chorobu spôsobil azbest, no

spoločnosť neniesla zodpovednosť za nádor, ktorý ho v júni 2004 nakoniec zabil. Zanechal po sebe niekoľko pamfletov z onej doby, ako aj vlastné poznámky o organizácii pracujúcich v Porto Marghera. Tie sú dnes základom „robotníckeho archívu“, ktorý nesie jeho meno.

Germano Mariti

Narodený roku 1937 v Benátkach. Jeho otec mal obchod s potravinami, kde mladý Mariti pomáhal. Z učenia u tesára „utielok“ do továrne na zinok, keď mal 19 rokov. V porovnaní s predošlými osobnými záväzkami bol útek spočiatku vyslobodením. Pracoval v elektrolytickej dielni. V roku 1969 začal v tej istej spoločnosti pracovať Gianni Sbrogiò ako účtovník; v tom čase už bol členom Politického výboru organizácie Potere Operaio. Ako nečlena odborov Maritiho v roku 1970 zvolili do prvého továrenského výboru v Ammi. Bol aktivistom Autonómneho zhromaždenia Porto Marghera. V čase, keď už boli jeho súdruhovia vo väzení, pokračoval vo vydávaní ControLavoro – až do roku 1981. V rámci udalostí 7. apríla ho niekoľko rokov vyšetrovali, úplne bol oslobodený až v roku 1993. Dnes sa angažuje v boji proti nájomnému a v Solo l'inizio, združení, ktoré spravuje potravinové družstvo a organizuje politické akcie. Je spoluzakladateľom Robotníckeho archívu Augusta Finziho.

Italo Sbrogiò

Narodený v roku 1934 vo Favare na benátskej „pevnine“. V päťdesiatych rokoch začal pracovať v priemyselnej zóne Porto Marghera

a neskôr pracoval v Petrolchimico. Člen PCI. Roku 1960 ho zvolili do Commissione Interna cez CGIL. Neskôr získal kreslo PCI v mestskej rade Benátok, kde bol jediným robotníkom. Strana dokonca uvažovala o tom, že ho pošle do parlamentu v Ríme.

V roku 1964 prvýkrát prišiel do kontaktu s intelektuálmi v regiónu Veneto (Negri, Cacciari, Bianchini), ktorí ho uviedli do nového druhu diskusie. Diametrálne sa líšila od fungovania PCI, kde aparát určoval politickú líniu zhora nadol, očakávajúc poslušnosť. Sbrogiò odišiel z PCI v roku 1967 a začal budovať skupinu Potere Operaio v Petrolchimico, spolu s Finzim a Massom. Roku 1967 publikovali svoj prvý leták a prvé noviny. Z odborov ho vylúčili v júni 1969.

V Potere Operaio prísne hájil robotnícku líniu. V roku 1995 publikoval autobiografickú knihu o Porto Marghera. V rámci udalostí 7. apríla ho vyšetrovali niekoľko rokov, no počas procesu bol nakoniec oslobodený. Je jedným zo zakladateľov Robotníckeho archívu Augusta Finziho.

Gianni Sbrogiò (nie je vo filme)

Narodený roku 1946 vo Favare na benátskom vidieku. Vyššie vzdelanie mu nebolo prístupné, a tak sa zapísal na obchodnú školu, aby sa mohol stať aspoň bielym golierom, a nie manuálne pracujúcim. V roku 1962 sa zamestnal v obchodnej sieti COIN. V roku 1964, keď mal devätnásť, z neho urobili manažéra oddelenia šitia, kde pracovali ženy – v tejto role sa čoskoro začal cítiť nepohodlne. V roku 1966 začal navštevovať večernú školu a o rok neskôr získal diplom z účtovníctva. Bol členom pobočky PCI vo svojom domovskom mestečku, ktorú viedol jeho brat Lino. Študentské hnutie roku 1968 prežíval najmä prostredníctvom čítania L'Unità a debát s miestnou sekciou PCI, kde sa šíрили slogany ako „majte sa na pozore pred provokáciami“. K skupine svojho brata Itala v Porto Marghera sa pridal neskoro. Cítil blízkosť k bojujúcim robotníkom a už nechcel stať „vonku“. V roku 1969 prebiehal štrajk aj v COIN – Gianni bol jediný spomedzi bielych golierov, kto sa doň zapojil. Robotníci ho odvtedy volali „šéf, ktorý s nami štrajkoval“. Z PCI odišiel po celoštátnom zjazde v roku

1969. Koncom toho roku sa zamestnal v Ammi (pôvodne Monteponi Montevecchio). Spolu s Germanom Maritim vybudovali vlastný továrenský výbor. Vyrábala letáky proti zdraviu škodlivej práci.

V priebehu vyšetrovaní 7. apríla bol 24. januára 1980 zatknutý a obvinený zo „založenia ozbrojeného gangu“ a „pokusu o lúpež“ v Ammi.

V base stretol mnohých starých súdruhov. Spolu s nepolitickými väzňami bojovali za lepšie podmienky vo väzení. V roku 1983 sa podieľal na iniciatíve za dištancovanie sa od ozbrojeného boja a bol preložený do Rebibbie (Rím). Roku 1984 ho odsúdili na dlhé väzenie, no keďže vo väzbe už strávil dlhý čas, trest mu nakoniec skrátili na polovicu. Až vďaka hladovke sa mu podarilo dosiahnuť prepustenie na kauciu – po vyše štyroch rokoch väznenia.

Bruno Massa

Technik v Petrolchimico, člen Robotníckeho výboru organizácie Potere Operaio. Po bojoch roku 1968 ho potrestali presunutím do továrne v Abruzzo. Dal výpoveď a pracoval ako knihovník na univerzite v Benátkach. Vstúpil do PSIUP, organizácie blízkej II Manifesto, a neskôr do PCI. Zomrel v roku 2003.

Guido Bianchini

Narodený roku 1926 vo Verone. Patril k najmladším talianskym partizánom. Žil vo Ferrare a v Padove. Koncom päťdesiatych rokov bol členom PSI, kde sa stretol s Negrim a časopisom Quaderni Rossi. Spoluzakladateľ redakcie novín Classe Operaia skupiny Potere Operaio Veneto. V operaizme sa angažoval od samých začiatkov. Na živobytie si zarábala ako farmaceutický predajca. Neskôr získal miesto technika na univerzite v Padove; popritom podnikal robotnícke výskumy v regiónu Veneto a Emilio-Romagni. Bol jedným z ľudí, ktorí už v roku 1964 rozširovali letáky pred bránami Petrolchimico. Začiatkom sedemdesiatych rokov v časopise Quaderni del Progetto zaviedol do diskusie pojmy ako difúzna továreň a spoločenský robotník (operaio sociale). V rámci udalostí 7. apríla 1979 a 1980 bol zatknutý. Počas pobytu vo väzení získal diplom z chémie. V procese bol oslobodený. Bianchini zomrel v Padove roku 1998.

Antonio Negri (spomínaný vo filme)

Narodil sa v roku 1933. Stal sa členom ľavice v PSI v Padove a bol redaktorom jej týždenníka Il Progresso Veneto. Člen redakcií Quaderni Rossi, Classe Operaia a Potere Operaio. Dočasný predseda celoštátnej organizácie Potere Operaio.

V roku 1967 sa stal profesorom na Inštitúte politológie v Padove. Zatknutý 7. apríla 1979 a obvinený zo založenia ozbrojeného gangu a vlastizrady. Prepustili ho po tom, čo bol zvolený do parlamentu za Radikálnu stranu. Ušiel do Paríža, kde ho socialistická vláda – ako mnohých ďalších politických utečencov z Talianska – tolerovala. V roku 1997 sa vrátil do Talianska a bol opäť zatknutý. Po nejakom čase strávenom vo väzení žil na slobode v Ríme. Dnes žije v Benátkach.

Napísal množstvo publikácií, z ktorých viaceré boli preložené do mnohých jazykov. Dnes je známy najmä vďaka knihe Empire, ktorú napísal spolu s Michaelom Hardtom.

Massimo Cacciari (spomínaný)

Narodený v roku 1944 v Benátkach. Filozof a momentálne starosta Benátok. Bol členom Potere Operaio, neskôr vstúpil do PCI. V 70. rokoch bol zodpovedný za priemyselnú komisiu PCI v Benátkach. V rokoch 1976–1983 poslanec parlamentu v Ríme, a tiež člen priemyselného výboru. Po smrti vodcu PCI Berlinguera vystúpil Cacciari zo strany a pridal sa k umiernenjším prúdom v stredo-ľavej koalícii. Politicky dnes patrí k straneckej aliancii Margerita (Sedmikráska). Starosta Benátok v rokoch 1993–2000, a opäť od roku 2005.

V 70. rokoch sa v nemecky hovoriacom svete stal známym esejou Kvalifikácia a triedna kompozícia, ktorú roku 1970 vydalo vydavateľstvo Verlag Neue Kritik, ako aj prácou Problém organizácie – Nemecko 1917–21 o európskom hnutí tzv. komunizmu rád a jeho vzťahu k „ľavému komunizmu“, ktoré vydalo Merve v roku 1973.

Nerone Piccolo

Robotník v Brede, člen CGIL a PCI.

Feruccio Bru gnaro

Narodil sa v roku 1936 v Mestre. V Porto Marghera pracoval od 50. rokov. Aktívny v továrenskom výbore. V roku 1965 začal rozširovať

svoje básně na letáčkách, určených robotníkom. Bertelli k niektorým jeho textom zložil piesne.

Giorgio Brazzolotto

Robotník v hliníkovej továrni SAVA. Člen CGIL.

Gabriele Bortolozzo (spomínaný)

Narodený v roku 1934. V Petrolchimico pracoval 32 rokov. Od 70. rokov pôsobil ako aktivista proti smrtiacej práci vo fabrike. Dal do pohybu právny prípad proti manažmentu Petrolchimico. Zomrel pri autonehode v roku 1995. Súd prípad znovu otvoril v roku 1998.

Mladí robotníci,

diskutujúci nad kuchynským stolom, bojovali (neúspešne) proti zatvoreniu ich oddelenia Caprolatame v Petrolchimico. Sú odborármi a členmi ľavicových strán.

Slovníček

DC – Democrazia Cristiana; Křesťanská demokratická strana

PCI – Partito Comunista Italiano; Italská komunistická strana, dnes *DS (Democratici di Sinistra)*

PSI – Partito Socialista Italiano; Socialistická strana

PSIUP – Partito Socialista Italiano d'Unità Proletaria; Italská socialistická strana proletářské jednoty, levicové uskupení odštěpené od *PSI*. Existovala od roku 1964 do roku 1972 a hrála významnou roli v dělnických bojích v letech 1968/69 ve Valdagnu a Fiatu.

CGIL – Confederazione Generale Italiana del Lavoro; bývalá komunistická odborová konfederace

CISL – Confederazione Italiana Sindacati Lavoratori; křesťanská odborová konfederace

UIL – Unione Italiana del Lavoro; pravicová, sociálnědemokratická odborová konfederace

FIOM – Federazione Italiana Operai Metalmeccanici; kovodělnické odbory v *CGIL*

CISNAL – Confederazione Italiana Sindacati Nazionali dei Lavoratori; odborová konfederace blízká fašistické straně *MSI*, dnes přejmenovaná na *UGL*

Commissione Interna – vnitřní komise; odboroví dílenští důvěrníci v podniku, volení všemi zaměstnanci. Orgán znovu zavedený v roce 1943 s legálním právem podepisovat kolektivní smlouvu s individuálními firmami, které však v roce 1947 ztratil. Koncem 60. let byli dílenští důvěrníci nahrazeni zástupci z jednotlivých oddělení a továrními radami.

Consiglio di Fabbrica – tovární rada; volby (a odvolávání) zástupců z oddělení, které byly praxí během bojů let 1968/69, byly uchopeny odbory, které z nich vytvořily novou zastupitelskou strukturu v podniku, která nahradila *Commissione Interna*. Zákoník práce z roku 1970 dal práva odborové reprezentaci na pracovišti (*RSA*), nenařizoval však její konkrétní formu – tu si určily odbory samy. V roce 1993 se tři odborové konfederace sjednotily u voleb „sjednocené odborové reprezentace“

(RSU). Dvě třetiny jejích členů byly voleny přímo se seznamů, jedna třetina byla určena odbory, které podepisovaly kolektivní smlouvu.

Il Manifesto – Manifest; opoziční skupina uvnitř PCI kolem Rossany Rosanda a Lucia Magriho, poslanců parlamentu. V červnu 1969 se objevilo první vydání jejich novin *Il Manifesto*, v prosinci 1969 byly vyhozeny ze strany. Od roku 1971 byl *Il Manifesto* vydáván jako deník. V roce 1974 se skupina sloučila se Stranou proletářské jednoty (PdUP). Text Teze o komunismu skupiny *Il Manifesto* z roku 1970 byl široce diskutován i v Západním Německu.

Lotta Continua – Boj pokračuje (Permanentní boj); největší mimoparlamentní skupina radikální levice, založená v roce 1969 po rozštěpení dělnicko-studentského hnutí v Turíně, které masivně podporovalo stávku ve Fiatu. LC se věnovala, pod sloganem „Zabermé město!“ aktivitám v místních čtvrtích. Rozpuštěna byla v roce 1976. Do roku 1982 vydávala stejnojmenný deník.

Classe Operaia – Dělnická třída; politická tiskovina vytvořená „intervencionistickým“ křídlem *Quaderni Rossi*. Vycházela od roku 1964 do roku 1967.

63

Quaderni Rossi – Rudé sešity; časopis založený v Turíně roku 1961 Panzierim, který se účastnil dělnických výzkumů. Z této tiskoviny vyšla operistická tendence.

Comitato Operaio di Porto Marghera – Dělnický výbor Porto Marghery; založen benátskou skupinou *Potere Operaio*, tedy dělníky, kteří přišli do styku s intelektuály z *Potere Operaio*, aby vnesli politickou linii *Potop* do továren. Ve Výboru byli i další dělníci, například z dělnických skupin z Petrolchimico a Ammi. Nikdy se nezúčastnili národního kongresu *Potop*, ale věděli, že takové spojení existuje. Výbor měl vlastní prostory, které byly po směně otevřeny veřejnosti. Diskuse se týkaly konkrétních bojů a požadavků. Na počátku byly otevřeny „lidem zvenku“, kteří nebyli přímo zapojeni do bojů, měli jiná zaměstnání, ale s *Potop* sympatizovali. V té době se atmosféra více podobala hnutí, nicméně skutečná zodpovědnost spočívala na bedrech asi 15 lidí. V souvislosti s krizí *Potop* v roce 1972 chtěli dělníci omezit účast jen na dělníky a vyloučit „lidi zvenku“, na něž nahlíželi jako na ty, kdo chtějí diskutovat jen o politických liniích a ozbrojených akcích. Tento postoj, který byl proti základní linii *Potop*, nakonec vedl k rozkolu mezi ekonomickým a politickým bojem, tedy mezi bojem odborovým a politicko-ozbrojeným. V této situaci se Dělnický výbor snažil kontaktovat s jinými „autonomními“ dělníckými skupinami v dalších městech, jako například v podnicích Alfa, Pirelli, Siemens atd. Účastnit se společných schůzí však bylo dovoleno jen soudruhům, kteří v oněch továrnách sami pracovali. Po třech letech se nicméně vynořil tentýž problém, když někteří lidé položili na stůl organizační otázku a tlačili Koordinaci směrem k *Autonomia Operaia Organizzata*. Dělnický výbor se do tohoto uskupení nezapojil.

64

Assemblea Autonoma di Porto Marghera – Autonomní shromáždění Porto Marghera; založeno v roce 1972 ve fázi změny orientace, kdy chemičtí dělníci odmítli novou kolektivní smlouvu. Nespokojenost se pokoušel organizovat dělnický výbor spolu s dělníky z *Lotta Continua* a dalšími dělníky, kteří opustili odbory. Být Autonomním shromážděním znamenalo být autonomní na politických skupinách, na odborech a politických stranách. Autonomní shromáždění mělo být jak masovou, tak politickou organizací. Namísto startu z ničeho bylo pokusem vybudovat novou strukturu na všech zkušenostech předchozích let – a na jejich základě se rozvíjet. Jako shromaždiště používali staré schůzovní místo *Dělnického výboru*, scházeli se však i v sociálních centrech v Marghera. Autonomního shromáždění se účastnila řada dělníků, kteří nepatřili k žádné politické skupině. Fungovalo do roku 1975, kdy začala fáze *Autonomia Operaia Organizzata*.

Autonomia Operaia Organizzata – Organizovaná dělnická autonomie; projekt strany zahájený rokem 1975. Pokus mnoha rozličných skupin uvnitř tendence *Autonomia* organizovat kontrakturní Hnutí roku '77.

Comitati Politici – Politické výbory; pokus sloučit *Potere Operaio* s *Il Manifesto* ve společných Politických výborech, trval však jen několik měsíců. Usiloval o něj zejména Finzi.

Potere Operaio Veneto-Emiliano – noviny vydávané lokální redakční skupinou *Classe Operaia*. Vycházely tři roky, poté se sloučily do národních novin *Potere Operaio*.

Prima Linea – První linie; ozbrojená skupina založená v roce 1976 bývalými členy *Lotta Continua* a *Potere Operaio*. Aby si zachovali svou přítomnost v hnutí, odmítli její členové odejít do ilegality. Rozpuštěna v roce 1981.

Brigate Rosse – Rudé brigády; založeny v roce 1970. Největší ozbrojená skupina v Itálii. Její první akce byly namířeny proti mistrům a firemnímu vedení v továrnách, později se její strategie zaměřila na „srdce státu“, včetně únosu Alda Mora, šéfa DC.

Autoriduzione – svévolné snížení nájmu, účtů za elektřinu a plyn, cen potravin; kolektivní forma boje z počátku 70. let.

Scala mobile – doslova: eskalátor; oficiální italský název: *contingenza*; automatické přídavky na životní náklady ke mzdě na základě bodovacího systému; zrušeny v roce 1977. Kvůli vysoké inflaci v 70. letech tvořily

tyto přídavky ke mzdě stále větší část mzdy. Z toho důvodu mzdy všech námezdně pracujících konvergovaly.

Strategie napětí – od roku 1969 do roku 1984 zahájili členové italské vojenské tajné služby SISMI (předtím nazývané SID), neofašisté a členové sítě Gladio početné teroristické útoky a vraždy. Bylo zabito více než 200 lidí a kolem 600 zraněno. Začátek a konec této fáze jsou charakterizovány dvěma největšími útoky: útokem na Piazza Fontana v Miláně v roce 1969 (16 mrtvých) a na železniční stanici v Boloni v roce 1980. S pomocí šíření falešných informací a zfalšovaných důkazů síť tajné služby zajistila, že z těchto zločinů byla viněna levice.

Historický kompromis – od vojenského převratu v Chile roku 1973 dospěl šéf PCI Berlinguer k závěru, že se PCI nemůže dostat k moci skrze volby, aniž by riskovala pravicové pokusy o pronikání autoritářství. Jeho strategickou linií tak bylo spolupracovat s demokratickými stranami, aby se dosáhlo konsensu o reformistické politice. Části PCI a DC doufaly v koalici vládu, k níž nikdy nedošlo. V praxi vedl „historický kompromis“ od roku 1976 k „politice obětí“ přijaté třemi odborovými konfederacemi a podpoře Andreottiho křesťanskodemokratické vlády „národní solidarity“ v roce 1978 za účelem stabilizace italského státu. Když měl parlament 16. března diskutovat vládní program (zatímco měla PCI poprvé většinu), unesly *Brigate Rosse* šéfa DC Alda Mora, který byl nejdůležitějším zprostředkovatelem této aliance. Při represích proti radikální levice, které následovaly, zaujali politici PCI nejtvrďší postoj ze všech.

7. dubna 1979 – v tento den začala vlna zatýkání členů *Autonomia*.

Hnutí roku '77 – kulturní a mládežnické hnutí, která odstartovalo v Boloni na jaře 1977 a rychle se rozšířilo do hlavních univerzitních měst. Nemělo skutečné kořeny v předchozích hnutích a mělo jasně odlišnou sociální základnu, což ho odlišovalo od hnutí let 1968 a 1973. Odmítalo politické elity, včetně těch z roku 1968, kritizovalo skupiny jako *Lotta Continua* a *Autonomia Organizzata* a rozešlo se s odbory. Mnoho jeho aktivistů skončilo později v ozbrojených skupinách, mnoho z nich přivedl ke zkáze systematický příliv heroínu do hnutí.

Porto Marghera: Gli ultimi fuochi

Itálie, 2004

Manuela Pellarin

Námět a scénář: Manuela Pellarin, Enrico Soci

Kamera: Giovanni Andreotta

Střih: Massimiliano Corò

Odborný poradce (historie): Cesco Chinello

Umělecký ředitel: Mario Brenta

Natočila společnost ControCampo

Režie: Manuela Pellarin

Délka dokumentu: 52 min.

Jazyk: italština

Titulky: anglické, francouzské, německé, polské, rumunské, ruské, srbské, španělské, slovenské, turecké

Portrét Augusta Finziho

Itálie, 2006

Scénář a režie: Manuela Pellarin

Délka dokumentu: 26 min.

Jazyk: italština

Titulky: anglické, německé

Původní booklet, titulky a soundtrack: Wildcat a přátelé

Další info a kontakt: www.wildcat-www.de/en/index

červen 2007

Z anglické verze bookletu Wildcat přeložila (s velkou pomocí K.) a vydala skupina **Kolektivně proti kapitálu** (KPK), prosinec 2007.

www.protikapitalu.org (provizorní web)

kpk@protikapitalu.org

KPK je skupinou, která se vnímá jako součást komunistické tendence v proletariátu a jeho třídního boje a usiluje o spojení praktické a teoretické kritiky kapitálu a jeho překonání společností bez směny, peněz, státu a všech dalších separací, které na nás diktatura kapitálu uvaluje.

Platili jste draze...

**... ještě jste
nezaplatili
za všechno!**

Doporučená četba:

Operaismo Dossier

http://www.wildcat-www.de/dossiers/operaismus/operaismus_dossier.htm

Soubor textů a rozhovorů na téma operaismus v němčině (nejen od) Wildcat. Včetně již rozebraných textů Alquatiho, Panzieriho, Trontiho a dalších.

Steve Wright: **Storming Heaven**, Pluto Press 2002

Teoretická historie operaismu

